

Sjöstriden och den offensiva kulturen.

Författare		Program/Kurs
Per Dahrné		HSU12-14/HSU 9
Handledare		Antal ord: 14539
Jerker Widén	Beteckning	Kurskod
		2HU033
<p>Sjöstriden och den offensiva kulturen; En studie av <i>The Grand Fleet</i> 1914-18.</p> <p>I syfte att synliggöra faktorer som kan leda strategi fel vid operativ planering har uppsatsen undersökt hur brittiska flottan <i>The Royal Navy</i> och <i>Grand Fleet</i>, i en tid som på övriga arenor, med katastrofala följder drabbats av fenomenet <i>The Cult of the Offensive</i>, lyckades genomföra en defensiv strategi i Nordsjön. Det första världskriget kännetecknas för de flesta av en nästintill vanvettig strategi som resulterade i enorma förluster på Europas slagfält. Forskare har kallat fenomenet ”<i>The Cult of the Offensive</i>”. Militärer och politiker hade en omotiverad tilltro till offensiva strategier och doktriner som innebar huvudstupa anfall mot motståndaren. Inverkan av tekniska nymodigheter som kulsprutan och taggtråden vilket borde favoriserat defensiva strategier, negligerades eller bortförklarades, och slakten fortsatte i närmare fem år.</p> <p>Samtidigt genomför <i>The Grand Fleet</i> alltså <i>Royal Navys</i> förband i Nordsjön med ansvar för det territoriella försvaret, en effektiv fjärrblockad av den tyska Högsjöflottan, vilket i stor utsträckning bidrog till att Tyskland slutligen tvingas kapitulera.</p> <p>Undersökningen har visat att en kombination av <i>Grand Fleets</i> höga värdering av praktisk erfarenhet, allmänna respekt i samhället, och en organisation med litet behov av kompromisser, bidragit till att rationalitet dominerat planeringen och strategin.</p> <p>Nyckelord:</p> <p>Strategi, Royal Navy, Första Världskriget, The Cult of the Offensive,</p>		

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1. <i>Bakgrund och problem .....</i>	3
1.2. <i>Forskningsläge .....</i>	5
1.3. <i>Syfte .....</i>	5
1.4. <i>Frågeställning .....</i>	6
1.4.1. <i>Forskningsfrågor.....</i>	6
1.5. <i>Avgränsningar .....</i>	6
1.6. <i>Disposition.....</i>	7
2. METOD OCH TEORI	9
2.2. <i>Teori .....</i>	12
2.2.1. <i>Offensiv-Defensiv balans teori. ....</i>	12
2.2.2. <i>The Cult of the Offensive .....</i>	14
2.3. <i>Operationalisering.....</i>	17
2.3.1. <i>Material och källkritik.....</i>	23
3. EMPIRISK UNDERSÖKNING	25
3.1. <i>Den rationella kraften .....</i>	25
3.2. <i>Hur påverkade <u>organisationens motiv</u> Grand Fleet, och dess val av strategi?.....</i>	30
3.3. <i>Hur påverkade doktrinär <u>förenkling</u> Grand Fleet och dess val av strategi?.....</i>	33
4. RESULTAT.....	40
4.1. <i>Diskussion och vidare forskning.....</i>	42
5. REFERENSLISTA	43
5.1. <i>Litteratur.....</i>	43
5.2. <i>Bilder .....</i>	<i>Fel! Bokmärket är inte definierat.</i>

1. Inledning

Militära chefer strävar efter att skapa strategi som är ändamålsenlig, som på bästa sätt uppfyller den givna målsättningen. Dessvärre påverkas strategi inte bara av rationella hänsyn och absoluta värden. Om vi tillåter fel faktorer att påverka strategi kan resultaten i krig bli kostsamma (Williams, 2010; Carter, 1998 & Snyder, 1984).

En sådan tid där militära beslutsfattare påverkades av falsk strategi var under det första världskriget, 1914-1918 (Snyder, 1984 & Van Evera, 1998).

Tiden runt det förra sekelskiftet var dynamisk. 1800-talets industrialisering innebar nya tekniska landvinningar både civila och militära, till lands och till sjöss. Efter Krimkriget 1853-56, och Rysk-Japanska kriget 1904-05, stod världens flottor inför utmaningen att inkorporera de nya tekniska landvinningarna, och att skapa ny taktik och strategi som på bästa sätt skulle säkra respektive nations intresse. Europa kapprustade. Den militära eliten framhöll offensiven och offensiva doktriner och strategier. Både politiker, och folk i allmänhet, förutsatte att offensiva lösningar skulle vara de säkerhetspolitiskt effektivaste. Denna övertro på offensiva lösningar ledde fram till att alla indikationer som vid tiden fanns på att den rådande teknikutvecklingen snarare stödde en defensiv strategi, och att en offensivens strategi vid en noggrannare analys, inte var lika effektiv som utmålats, negligerades. Fenomenet har av forskare kallats ”*The Cult of the Offensive*” (Snyder, 1984; Van Evera, 1998 & Gat, 2001).

Denna offensiva kult, menar Snyder (1984) har sitt ursprung i den offensiva ideologi som militära system tenderar att föredra. Offensiva strategier och doktriner menar Snyder (1984) och Posen (1984) gynnar militära organisationer eftersom en offensiv strategi eller doktrin ter sig lättare att planera och reducerar därigenom osäkerhet. Vidare hävdar Posen (1984) och Snyder (1984) att den militära prestige och inflytandet på politisk nivå, erhålls ur seger. Slutligen gynnar en offensiv strategi den militära organisationen eftersom den medger inköp av vapen och materiel (Snyder, 1984 & Posen, 1984).

1.1. Bakgrund och problem

Offensiv-defensiv balanst teori har visat att tiden från det förra sekelskiftet fram till och med det första världskriget, på grund av den tekniska utvecklingen av vapen, fortifikation och järnvägstransporter, borde favorisera defensiva strategier. Trots detta antog de flesta europeiska stormakter vid tiden en uttalat offensiv säkerhetspolitik. Effekterna av denna omotiverade

HSU14-16

tilltro till offensiva strategier och doktriner har Jack Snyder (1984) visat på strategisk nivå, och Steven Van Evera (1998) påvisat som en starkt bidragande orsak till utbrottet av det första världskriget, och de har kallat fenomenet *The Cult of the Offensive*, den offensiva kulturen (Snyder, 1984 & Van Evera, 1998).

Teorin om den offensiva kulturen innebär, enligt dess upphovsman Jack Snyder (1984, 1989), att de tre krafterna rationell kalkyl, organisationens intressen, och doktrinär förenkling, påverkar strategin. Snyder menar att den rationella kalkylen tidvis överskuggas av en offensiv *bias*, eller partiskhet som uppstår i den militära organisationens egenintresse, och, eller, i en doktrinär förenkling. Om denna partiskhet gör att defensiva strategier sällan, eller aldrig väljs, trots att de är rationella, uppstår fenomenet "*The Cult of the Offensive*".

Det första världskriget kännetecknades, på markarenan, av direkt strategi och enormt förlustkrävande anfall över öppen terräng mot kulsprutor, och befästningar. Generaler som Joffre, Haig och Foch fortsatte i tre och ett halvt år med offensiv strategi trots enorma förluster. Den offensiva kulturen hade ett stort genomslag på den operativa nivån (Gat, 2001; Lidell-Hart, 1954, 1967; Snyder, 1984 & Smedberg, 2001)

Det första världskriget till sjöss, utkämpades på alla världshav, men avgörandet stod på Nordsjön där de två huvudmotståndarna *Royal Navy* och dess *Grand Fleet*, stod emot den tyska *Hochseeflotte* (Benbow, 2008). Den vid tiden förhärskande sjömaktsteorin, med förespråkare som Alfred T Mahan, förordade en offensiv strategi. Förväntningarna, framförallt på *Royal Navy* var att kriget, i Nelsons anda, skulle avgöras tidigt, och i ett avgörande sjöslag. Den tyska *Hochseeflotte* räknade med att *Royal Navys* offensiva traditioner skulle innebära att striden stod nära den tyska kusten, där deras minor och ubåtar skulle verka för att styrkebalansen tippades till den tyska flottans fördel (Benbow, 2008).

Det brittiska amiralitetet hade dock redan 1912 antagit (War) Plan A/A1 (1907)(Grimes, 2012, s. 214) som innebar en i grunden defensiv strategi. *Royal Navy* hade övergett idén om en offensiv närblockad av de tyska hamnarna, till förmån för att utnyttja geografien som gav möjlighet att genom en observations blockad, fjärrblockad i modern terminologi, stänga in den tyska *Hochseeflotte* i Nordsjön (Benbow, 2008 & Grimes, 2012).

HSU14-16

Enligt Lidell-Hart (1954,1967) var denna indirekta, och defensiva, strategi på den marina arenan det mest fundamentala skälet till att Tyskland tvingades kapitulera. Även moderna teoretiker, som till exempel, Wayne P Hughes(2000) har hävdad att *Royal Navy's* strategi under det första världskriget både var taktiskt ändamålsenlig, och i harmoni med den övergripande brittiska strategin.

Problemet kan formuleras i frågan: Varför kunde *Royal Navy*, under första världskriget, välja en defensiv strategi, utan att förblindas av organisationens intressen, eller den doktrinära förenkling, som var vanligt i de övriga militära organisationerna i Europa under perioden?

1.2. Forskningsläge

Att förklara strategi och vad som påverkar strategiska val är ett brett forskningsfält. Colin S Gray försöker förklara strategi och dess förhållande till krig och krigföring på ett övergripande plan, vad är strategi? Statsvetenskap och säkerhetspolitisk forskning med företrädare som Jack Snyder, Scott Sagan och Steven Van Evera, med flera, försöker med hjälp av organisations och offensiv-defensiv balansteori förklara varför nationer väljer offensiva säkerhetsstrategier, och hur det påverkar risken för krig. Denna klassiska forskning med grund i realism, och statsvetenskap, utmanas av forskare som Elizabeth Kier, Alistair Iain Johnston och John Keegan som söker förklaringar på det kulturella planet. Huvuddelen av denna forskning behandlar det militär och säkerhetspolitiska komplexet och strategi på nationsnivå. Försök har gjorts att applicera teorierna på vapenslagsnivå, så har exempelvis John Carter(2010) genomfört en undersökning av luftmakt, doktriner och den offensiva kulturen. Forskning som behandlar offensiv kult på den marina arenan, på den operativa nivån har inte påträffats under förarbetet för denna uppsats. Uppsatsen tar därför avstamp forskning som rör förhållandet mellan offensiv och defensiv strategi på en hög, allmän nivå och undersöker förhållanden på den operativa nivån och på den specifika marina arenan. Uppsatsen hoppas därmed kunna fördjupa forskningsfältet från den säkerhetspolitiska strategin till den specifika militärstrategiska och arenaspecifika.

1.3. Syfte

Om en militär organisation med en offensiv ideologi, fastnar i en dogmatisk syn på strategi och inte ser andra alternativ, som Snyder (1984), Van Evera (1998) och Carter (2010) visat, påverkas den operativa planeringen, och strategin riskerar att leda fel. Det kan, på den marina arenan, exempelvis medföra att de marina operationerna inte stödjer den övergripande strate-

HSU14-16

gin. Sjöstyrkorna far runt på havet i jakt på det avgörande slaget i disharmoni med den operativa chefens överordnade strategi (Tritten, 1989). Förband med en stark offensiv anda, stödd av offensiv teori, borde enligt forskning (Carter, 1998) löpa en hög risk att påverkas av den offensiva kulturen, och skapa dogmatiskt offensiva strategier. *Royal Navy* och *Grand Fleet* lyckades undvika en sådan offensiv fälla under det första världskriget.

Uppsatsens syfte är att, genom en analys av de bakomliggande orsakerna till att *Royal Navy* lyckades undvika den offensiva kulturen 1914-1918, undersöka vilka faktorer, som genom att reducera risken för att en offensiv anda, övergår i en offensiv kult, bidrar till att sjöstridskrafter kan välja rationell strategi.

1.4. Frågeställning

Vilken påverkan hade organisationens värderingar och doktrin på *Royal Navys* val av strategi under det första världskriget?

1.4.1. Forskningsfrågor

Vilka teoretiska faktorer påverkade möjligheterna att välja en rationell strategi?

Hur förhåller sig *Royal Navy's* val av en defensiv strategi till dessa faktorer?

Varför kunde de rationella faktorerna dominera *Royal Navy's* val av strategi?

1.5. Avgränsningar

Den offensiva kulturen behöver inte vara begränsad till tiden runt sekelskiftet. Det är mer än troligt att en sådan existerat under andra perioder, både före och efter. Men, då forskning (Snyder, 1984 & Van Evera, 1998) visat att den offensiva kulturen dominerade säkerhetspolitiken under tiden för det Första världskriget, utgör denna tid en utgångspunkt för undersökningen av denna offensiva kult. Uppsatsen undersöker därför tidsperioden 1914-1918.

En jämförande analys av flera aktörer exempelvis den brittiska *Royal Navy* mot dess tyska motsvarighet *Hochseeflotte*, hade varit intressant att göra. En sådan analys, av flera aktörer under uppsatsens former med tillgänglig tid, bedöms inte nå tillräckligt djup för att uppnå målsättningen, varför uppsatsen endast behandlar *Royal Navy*.

Royal Navy omfattade under det första världskriget flera flottor med stationer i Storbritannien, Medelhavet, Kanada, Australien och Nya Zeeland, samt mindre styrkor utgrupperade i värl-

HSU14-16

den. En undersökning av samtliga operativa chefer, på samtliga stationer, under hela tidsperioden, är inte möjlig under uppsatsens former. Varför uppsatsen endast undersöker ett urval. Detta urval baseras på tillgänglighet, och hur väl det kan anses representera utfallet för sjökriget. Alltså att tillräckligt mycket material finns om planering och processer samt att undersökningsmaterialet kan anses representativt. Det var i Nordsjön som de avgörande marina operationerna genomfördes (Benbow, 2008), varför dessa operationer bedöms intressanta för uppsatsens frågeställning. Då ubåtskriget och Högsjöflottans kapitulation inte haft påverkan på den övergripande operativa strategin, avhandlas dessa inte i undersökningen. Uppsatsen undersöker den del av *Royal Navy* som genomförde huvuddelen av operationerna i Nordsjön, *The Grand Fleet* och dess operationer i Nordsjön. Samt den organisation och de beslutsfattare som haft påverkan på strategin på operativ nivå.

Under tiden för det första världskriget diskuterades inte begreppet operativ på samma sätt som idag (Vego, 2009) och framförallt inte på den marina arenan. Sålunda använder exempelvis Amiral Jellicoe både begreppet strategi och taktik när han talar om vad vi idag antagligen skulle kalla operationskonst, både på operativ och militärstrategisk nivå och gör ingen åtskillnad dem emellan. Då uppsatsens syfte är att undersöka faktorer med direkt påverkan för planering och genomförande av striden till sjöss, vilket idag till stor del skulle täckas av den operativa och taktiska nivån, använder uppsatsen dessa begrepp och i de fall där empirin talar om strategi och taktik görs en analys av vad som gett utslag för stridshandlingar och operationer till sjöss. Således berörs strategi när den haft utfall på planering av eller genomförande av operationer. Taktik behandlas när den påverkats av operativ planering. Enskilda fartygschefers formella taktik i form av evolutioner, och artilleriexercis berörs inte. Uppsatsen använder begreppen som de är skrivna i empirin och söker i förkommande fall koppla till modernt språkbruk och den operativa nivån. Uppsatsen undersöker strategi som direkt påverkat sjöstriden på operativ nivå och använder härvid begreppet operativ strategi. Detta nämns i delar av empirin som Jellicoes och *Grand Fleet's operational doctrine* uppsatsen använder även detta begrepp men menar då den operativa doktrinen i termer av *Grand Fleet's*, förmedlade generella sätt att föra strid som det uttrycks i *Grand Fleet Battle Orders*.

1.6. Disposition

Efter det inledande kapitlets beskrivning av problem, bakgrund och forskning, skall uppsatsen i det andra kapitlet beskriva den metod som ska användas för att besvara frågeställningen.

Den teoretiska grunden och vilket material som undersöks beskrivs därefter, övergripande och leder fram till operationaliseringen, där teorin omsätts i undersökningsfrågor. I det tredje kapitlet genomförs undersökningen av empirin. Resultatet av undersökningen sammanställs och redovisas i det fjärde och sista kapitlet, där svaret på frågeställningen ges.

2. Metod och Teori

Uppsatsens syfte är att undersöka de faktorer som påverkade den operativa planeringen i termer av offensiv ideologi, för detta behövs en metod som tillåter en djupare analys av de processer och de befattningshavare som påverkade denna planering. Att på djupet analysera de bakomliggande faktorerna innebär att uppsatsen har en kvalitativ ansats där inte bara det som sagts och skrivits beaktas utan vad som menats och förstås. Detta ställer krav på såväl metoden som materialet. Eftersom de befattningshavare som personligen deltog under det första världskriget i dag inte finns tillgängliga för intervju eller diskussion innebär detta att analysen måste göras av efterlämnat material i form av text.

Empirin i form av text skall undersökas med ett särskilt perspektiv, och analysen innebär att texten ska förstås i förhållande till undersökningens frågeställning. Det innebär också att de slutsatser som empirins avhandlingar kommer till skall sättas i den här undersökningens sammanhang för att svara uppsatsens frågeställning.

Vid all kvalitativ textanalys, där bakomliggande faktorer i texten skall undersökas, krävs en mycket rigorös källkritisk granskning av valda texter. Detta gäller i synnerhet uppsatsens undersökning, där viss debatt om hurvida *Royal Navys* strategi var ändamålsenlig eller inte fortfarande pågår. Denna källkritik måste enligt Torsten Thurén (2013) ta i beaktande inte bara att texten är äkta, alltså är vad den utger sig för att vara. Utan också när, och i vilken kontext den skapats. Eftersom undersökningens material består av andrahandskällor och senare forskning, blir kontexten särskilt viktig, och undersökningen ska därför lägga särskild vikt vid att söka se igenom eventuella tendensproblem. Genom att söka empirin brett, och huvudsakligen, i välrenommerad, allmänt accepterad, forskning, bedöms att undersökningen undviker dessa fallgropar. Undersökningen har dock, i syfte att bredda den klassiska forskningen, att vidga perspektivet om man så vill, även inkluderat forskning i periferin, som kan ge en annan och möjligen divergerande syn. Den specifika källkritiken tas i uppsatsen upp under respektive analys.

Oavsett hur källkritiskt stringent, empirin granskats, innebär en textanalys att undersökningen tolkar en text och analyserar ur ett valt perspektiv. All tolkning är behäftad med metodmässiga problem. Forskaren som tolkar kommer omedvetet att använda sin egen förförståelse, vilket påverkar resultatet, varvid en betydande risk finns att en läsare med annan förförståelse

HSU14-16

inte tolkar empirin på samma sätt. Detta problem kan aldrig helt undvikas, men det kan reduceras genom att undersökningens operationalisering, alltså vilket perspektiv, och vilka frågor som ställs till empirin, är tydliga, och att argumentationen i analysen är stringent.

För att andra forskare skall kunna upptäcka samma fenomen i samma eller liknande sammanhang, den externa reliabiliteten, skall undersökningen grundas på en allmänt vedertagen, och noggrant beskriven teori, och operationaliseringen presentera tydliga frågeställningar, kopplat mot välbeskriven empiri. Även om empirin i undersökningen är omfattande, utvald och bedöms valid, kan den dessvärre inte vara heltäckande. Det gör att annan empiri kan framkomma som inte stöder undersökningens resultat. Inte heller detta problem kan helt undvikas. För att undersökningen ändå skall vara relevant måste motiven för att välja undersökningens empiri klargöras.

För att undersökningens resultat skall vara valida och kunna generaliseras till motsvarande fenomen, exempelvis i nutid, ska undersökningen precisera de faktorer som bidrog till att *Grand Fleet* lyckades undvika den offensiva kulturen, och beskriva i vilken kontext dessa faktorer är giltiga. Det finns en risk vid all tolkning av historiska fenomen att resultatet inte representerar verkligheten. Uppsatsen undersöker ett fenomen som till sin natur är vagt, och gränsen mellan en naturlig militär preferens för offensiven, och den offensiva kulturen är inte knivskarp. Uppsatsen beskriver fenomenet utifrån en teori, Om detta är hela sanningen och beskriver hela verkligheten är svårt att bevisa, men med hjälp av objektiv analys och stringent argumentation, kan undersökningen presentera ett sannolikt resultat.

Uppsatsen är i grunden positivistisk då tolkningen av empirin bygger på logiken hos en antagen lagbundenhet som erhålls ur den valda teorin. Undersökningen söker dra slutsatser om enskildhet ur allmänhet vilket innebär att slutsatser om *Grand Fleet*'s förhållande till offensiven deduceras ur premisser som tagits ur Snyders(1984, 1989) teori om den offensiva ideologin. Men eftersom den offensiva idén som undersöks är ett långt ifrån absolut begrepp, blir analysen färgad inte bara av den här uppsatsens författare utan sannolikt också av författarna till forskningsmaterialet som utgör empirin. Detta problem måste undersökningen förhålla sig till, och det tas särskilt upp i uppsatsens slutsats och metoddiskussion.

Teorin skall som användas som ett filter genom vilken empirin beskådas. Och operationaliseringen syftar till att bestämma vilken typ av filtrering som behövs för se svaret på undersökningens frågeställning. Att använda teori som analysram förutsätter att världen betraktas som lagbunden och att den alltså går att sortera in i en allmän teori. Eller att en teori äger förklaringskraft för ett visst skeende. Det kan argumenteras att så inte är fallet, eller i vilket fall i vilken utsträckning det kan göras. Det är möjligt att med en helt holistisk syn på världen det inte med lätthet låter sig göras att undersöka samtliga faktorer som påverkat *Grand Fleet*'s val av strategi. Det är till och med troligt att det är omöjligt. Det är dock möjligt att genom att använda en allmänt accepterad teori för att belysa ett specifikt skeende, beskriva de huvudsakliga faktorerna, och genom att belysa teorins eventuella tillkortakommanden, ge läsaren möjlighet att utifrån resultatet skapa en ökad förståelse, och själv bedöma i vilken utsträckning resultatet representerar hela verkligheten eller en tillräckligt stor del därav.

Det finns ett antal teorier om ur strategi skapas både på politisk, och militär nivå. Den teori som med störst genomslag förklarat hur strategi förblindas av offensiv dogma är Jack Snyders teori om den offensiva kulten och hur den uppstår genom att förstärka den offensiva ideologin i militära system. Teorin har använts i forskning av Steven Van Evera (1998) för att förklara uppkomsten av det första världskriget. John Carter (2010) har använt teorin för att belysa hur luftmakt förhåller sig till offensiva doktriner under Vietnamkriget. Snyders teori bygger på forskning om militära organisationer och hur planer och beslut skapas på säkerhetspolitisk nivå. Eftersom *Grand Fleet* under första världskriget är en stor organisation med tillräcklig självständighet för att skapa egna planer, och ha egna drivkrafter i konkurrens med exempelvis armén, bedöms att teorin är tillämplig för att undersöka drivkrafterna inom *Grand Fleet*. Snyders teori beskriver tre krafter som påverkar valet av offensiva strategier, varför denna teori bedöms utgöra en bra analysram för att besvara uppsatsens frågeställning.

Snyders teori har kritiserats av bland andra Elisabeth Kier som i *Imagining war: French, and British Military Doctrine between the wars* (1997) hävdar att Snyder och Posens rationalistiska argument för hur doktriner och strategi skapas är alltför fokuserat på organisationskultur, och inte tar tillräcklig hänsyn till respektive nations militära kultur, vilket enligt Kier påverkar i större utsträckning än en teoretisk allmän militär ideologi, eller militärt tankemönster (Peeks, 2015 & Kiers, 1997). Undersökningen som delar denna kritik, avser på den operativa

nivån, ta hänsyn till de specifika värderingar som *Grand Fleet* står för, och beskriva om dessa grundas i organisationens kultur eller är specifika för *Grand Fleet*.

Snyders arbete kritiseras även av Steven Biddle (2001) i aspekten av att Snyder i sin tidiga forskning använder sig av den förenklade synen på offensiv-defensiv balansteori som endast baseras på teknik och vapenutveckling. Denna kritik blir viktig framförallt för forskare som undersöker varför nationer väljer att gå i krig. Undersökningen avser utöka synen på det operativa problemet så att även andra faktorer som disposition och geografi medräknas vid undersökningen av *Grand Fleets* strategi.

2.2. Teori

I syfte att ge läsaren en introduktion till uppsatsens teori och hur den används i undersökningen krävs en kortare presentation av bakomliggande teori, den offensiva-defensiva balansteorin. Eftersom det är denna teori som utgör grunden för den säkerhetspolitiska forskningens bedömning om en tidsperiod, område eller situation gynnar offensiva eller defensiva säkerhetspolitiska strategier.

2.2.1. Offensiv-Defensiv balans teori.

Offensiv-defensiv balansteori har använts inom statsvetenskaperna för att förklara det relativa förhållandet mellan anfall och försvar. Teorierna har bland annat, använts för att förklara och beräkna hur stor risken för krig är, hur allianser skapas, krisberedskap med mera (Biddle, 2001). Offensiv-defensiv teori hävdar att det finns en offensiv-defensiv balans som bestämmer den relativa effektiviteten mellan offensiva och defensiva säkerhetspolitiska strategier. Förändringar i denna balans, hävdar teorin, påverkar i sin tur mönstret i utrikes och säkerhetspolitik (Lynn-Jones, 1995).

Offensiv-defensiv teorin tar sin utgångspunkt i realismen, och förutsätter att stater eftersträvar säkerhet i ett anarkistiskt internationellt system (Lynn-Jones, 1995). Stater strävar alltså efter att maximera sin egen säkerhet genom att minimera sannolikheten att bli besegrade av andra stater. Eftersom stater agerar i ett anarkistiskt system kan staten i slutänden endast lita till sig själv för att garantera sin säkerhet. Själv-försäkring tar normalt formen av utveckling av en försvarsmakt som kan säkra statens överlevnad. Staten antar mer eller mindre rationella strategier för att maximera mängden säkerhet den får ut av sina investerade resurser. En stat kan anta en defensiv säkerhetsstrategi syftande till att förhindra andra stater att ta kontroll över

dess territorium. Alternativt kan en offensiv strategi antas, som expanderar statens resurser och militära kapacitet, i syfte att skapa en bättre försvarssituation, eller betvinga de andra stater som kan hota den egna statens intressen (Lynn-Jones. 1995).

Offensiv-defensiv balansen är de resurser en stat måste investera i offensiv förmåga för att överväga sin motståndares investering i defensiv förmåga. Förhållandet mellan offensiv och defensiv uttrycks som att: Om investeringen för att genomföra en framgångsrik offensiv mot en stat som investerat 1 och antagit en defensiv strategi, är 3, förhåller sig offensiv-defensiv balansen som 3:1. Men eftersom detta förhållande i teorin kan variera oändligt skall offensiv-defensiv balansen ses som ett kontinuum. Det är därför enligt Lynn-Jones(1995) förledande att tro att ett internationellt system är antingen offensiv-dominant eller defensiv-dominant. I stället ska förhållandet ses som att en offensiv fördel föreligger när en investering i offensiv förmåga kan producera militär möjlighet att slå en styrka med defensiv förmåga där motståndaren investerat lika mycket. När ett sådant förhållande råder kommer stater som vill maximera sin säkerhet att investera i offensiva förmågor. Offensiva strategier genererar helt enkelt mer säkerhet om offensiva förmågor är billigare (Lynn-Jones, 1995).

Inom den klassiska offensiv-defensiv balans teorin fokuserar man alltså mycket på vapen och materielutveckling. Så hävdar Lynn-Jones (1995) att utveckling av ett nytt vapen kan göra att en särskild strategi kan genomföras mot en lägre kostnad. Även ickemilitär teknologi kan få effekt för balansen ny industriteknik kan exempelvis göra tillverkningen av vissa vapen billigare. I korthet favoriserar eldkraft defensiven, så till exempel är enligt denna teori kärnvapen defensiva, och rörlighet och självskydd favoriserar offensiven, exempelvis stridsvagnen. Inom säkerhetspolitisk forskning är förändringen i balansen dock viktigare, än om den gynnar offensiv eller defensiv. Maximalt utslag för internationella relationer erhålls vid stora förändringar eller vid stor övervikt åt någondera hållet (Lynn-Jones, 1995)

Kritik mot denna klassiska offensiv-defensiv balansteori presenteras bland andra av Steven Biddle (2001) och baseras på att den inte är operationaliserbar i någon större utsträckning. Då teorin försöker beräkna ett förhållande genom att exempelvis ställa kostnad, antingen i förluster, eller ekonomisk, för vunnit territorium mot kostnad för att försvara detsamma. Man kan enligt Biddle (2001) efter en operation eller krig, fastställa vad anfall eller försvar faktiskt kostade, men inte vad det hade kostat att precis vinna ett anfall eller vad försvaret hade kostat

för att precis avslå detsamma. Vidare argumenterar Biddle (2001) för ett bredare begrepp där även hur en stats militär utnyttjar vapen och teknologi såväl som geografi påverkar balansen.

I syfte att förklara varför en stat väljer offensiva strategier trots att balansteorin visar att defensiven gynnas har Jack Snyder(1989) skapat sin teori om den offensiva kulturen.

2.2.2. The Cult of the Offensive

Jack Snyder(1989) menar, i sin teori att militär strategi påverkas av en mängd faktorer men att de kan indelas under de tre krafterna **Rationell kalkyl**, **Organisationens motiv** och **doktrinär förenkling**. I Snyders modell är strategin en interaktion mellan de tre krafterna.

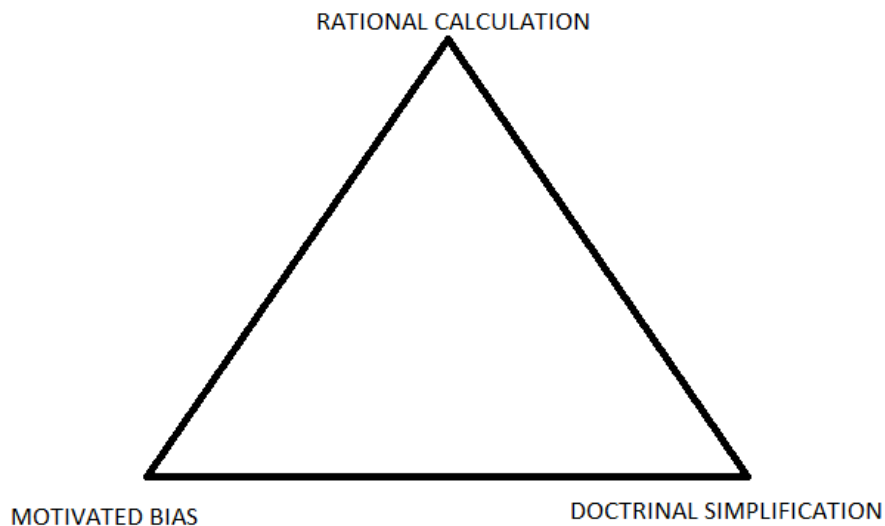

Figure 1. Strategic choice: Balance of determinants

Bild 1 (Snyder, 1989, s 32)

När dessa variabler hamnar i konflikt väljs det dominerande. När organisationens grundläggande värderingar står på spel dominerar partiskhet sprungen ur organisationens intressen eller värderingar. Om den militära organisationen är starkt centraliserad dominerar partiskhet ur den doktrinära förenklingen. Om ovedersägliga bevis för offensiv, eller defensiv, finns dominerar den rationella kalkylen. Om ingen av krafterna dominerar, är strategi en syntes av de tre (Snyder, 1989 & Carter, 1998).

För att skapa strategi baserad på rationell kalkyl behöver den militäre strategen ha en korrekt uppfattning om den strategiska situationen, dess militära och politiska signifikans, tillgänglig teknik, terräng och det relativa militära styrkeförhållandet med mer. (Snyder, 1989 & Carter, 1998).

Snyder menar att strategen dessvärre, knappast kan räkna med att informationen om alla dessa faktorer skall vara tydlig när strategin formuleras. Hur strategen tolkar den otydliga informationen beror i sin tur på strategens förförståelse, eller till och med partiskhet. Givet detta drar Snyder slutsatsen att ju otydligare informationen är, dess mer påverkar förförståelsen, och partiskheten, resultatet (Snyder, 1989 & Carter, 1998).

En offensiv strategi eller doktrin behöver inte vara felaktig eller dålig, tvärtom. Det som avses med "The Cult of the Offensive" är när den offensiva idén förstärker sig själv på ett sådant sätt att militära eller politiska beslutsfattare inte längre förmår se andra alternativ. Det vill säga att kulten ersätter rationaliteten (Snyder, 1989; Van Evera, 1998 & Carter, 1998).

Det är alltså först när en offensiv ideologi intensifierats till en sådan grad att organisationen sällan eller aldrig ser defensiva åtgärder som rationella vi kan tala om en offensiv kult.

Snyder grundar sin teori i organisationsforskning, samt den forskning om militär doktrin som genomförts av Barry R Posen i *The Sources of Military Doctrine, France, Britain and Germany between the World Wars*, (1984).

Jack Snyderförklarar i sin artikel *Civil-Military Relations and the Cult of the Offensive* (1984) hur den militära subjektiviteten för offensiva strategier och doktriner uppstår. Han vidareutvecklar Posens arbete (1984) och menar att en starkt bidragande faktor uppstår i arbetsfördelningen mellan politiken och militären, och det snäva fokus som följer av denna uppdelning. Den professionelle officerens träning, utbildning och arbetsuppgifter leder denne mot att fokusera på hot mot staten, och konfliktraspekten av internationella relationer. Officeren skall vara beredd på väpnad konflikt, och fokusera på de militära lösningarna. Detta gör att officeren normalt inte behöver, eller förväntas, bry sig om de andra verktyg som står staten till buds. Vilket leder till ett motståndarfokuserat resonemang vad avser internationell politik, och krigets natur. Där kriget ses som svårt att undvika och nära omöjligt att begränsa (Snyder,

1984). Med övertygelsen om motpartens fientliga avsikter lutar strategier naturligt åt att förekomma motståndaren, vilket enligt Snyder (1984) tenderar att generera offensiva politiska strategier.

En militärpolitisk strategi med målsättning att förekomma motståndaren kräver offensiva doktriner på operativ nivå. Defensiva strategier och planer kommer enligt Snyder (1984) endast att beaktas när alla offensiva alternativ bevisligen måste förkastas. Vid osäkerhet är dessa bevis svåra att uppbringa, varför offensiva planer och doktriner ofta antas, även om offensiven inte är enklare än defensiven ur ett operativt perspektiv (Snyder, 1984 & Posen, 1984).

Antagandet om fientlighet, styrker också idén om att kriget endast kan avgöras genom avgörande, offensiva operationer. Snyder (1984) argumenterar, att om intressekonflikten mellan parterna är begränsad, är en avgörande seger kanske inte alls nödvändig. Det kanske förhåller sig så, att med defensiva operationer förneka motståndaren dennes mål, mycket väl kan räcka för att få till stånd en förhandlingsfred. Men under antagandet om att motståndaren är extremt fientlig faller sig tanken att det enda sättet att få honom att upphöra är att avväpna honom, naturligt. Härur faller uppfattningen om att offensiva planer behövs, även om defensiva skulle vara operativt enklare.

En andra förklaring till varför militära organisationer favoriserar offensiven ger Snyder (1984) genom att med stöd i organisationsforskning, argumentera att en stor organisation har ett behov av att organisera och planera sin verksamhet. Organisationer eftersträvar att arbeta efter en plan som binder samman och förenar alla avdelningar genom standardiserade procedurer. Stora organisationer eftersträvar att styra sin omgivning snarare än att reagera på den. Att reagera innebär att frångå planen, improvisera och frångå procedurer. Barry Posen (1984) hävdar att agera offensivt, ta initiativet, är ett sätt att strukturera striden, I kontrast är defensiven reaktiv, mindre strukturerad och svårare att planera. Van Evera(1998) argumenterar att militären föredrar en uppgift som är lätt att planera, även om den är svårare att genomföra.

Ytterligare argument för att militärer föredrar en offensiv strategi står enligt Snyder(1984) att finna i organisationens direkta intressen. En organisation eftersträvar självstyre, prestige, att växa, och materiellt välstånd. Militär operativ autonomitet är sannolikare om målet är att avväpna motståndaren snabbt och avgörande. Med begränsade mål och strävan efter förhand-

lingsfred ökar politikernas behov och önskan att påverka de militära operationerna. Prestige, självbild och materiellt välstånd ökar alltså om militären kan övertyga sig själva och politiker om att kriget blir kort, avgörande och för staten fördelaktigt. En offensiv strategi är därför lockande då den kan påvisa militär nytta av statens investering (Snyder, 1984). Barry Posen (1984) menar att offensiven gör militären till specialister på seger, defensiven specialister på utnötning, och dagens begrepp ömsesidig försäkran om destruktion, specialister på slakt.

Sammanfattningsvis menar Snyder (1984) alltså att när en militär organisation påverkas av partiskhet, gör den oftast det i offensiv riktning.

2.3. Operationalisering

Då undersökningens frågeställning är: ”Vilken påverkan hade organisationens värderingar och doktrin på *Royal Navys* val av strategi under det första världskriget? Behöver operationaliseringen först omvandla Snyders teori till frågeställningar på operativ nivå rörande sjöstrid. Därefter behöver dessa frågeställningar ställas till lämplig empiri. För att slutligen diskuteras utifrån uppsatsens frågeställning.

Snyder(1989) operationaliserar sin teori i en fallstudie av de europeiska stormakternas säkerhetspolitiska strategi till frågorna:

- Vilka var de strategiska problemen och målsättningarna de olika staterna stod inför?
- Hur såg planen de kom fram till ut?
- Varför lyckades inte planen uppfylla målsättningen?
- I vilken utsträckning var planens misslyckande förväntat?
- Borde svårigheterna ha förutsetts?
- Fanns det mer lovande alternativ?
- Varför förkastades eller ignorerades dessa alternativ?
- Var värderingen av alternativen subjektiv?
- Vad var anledningen till subjektiviteten?

Uppsatsens operationalisering syftar till att omvandla den valda teorin som hanterar strategi och offensiv kult på säkerhetspolitisk nivå, till ett verktyg för att analysera Grand Fleets strategi på operativ nivå. Teorin måste anpassas till den marina arenan, och till den operativa ni-

vån. Operationaliseringen tar i undersökningen fasta på de tre krafterna Rationell beräkning, Organisationens motiv, och Doktrinär förenkling.

Den rationella kalkylen:

Rationalitet som begrepp kan inte sägas vara absolut. Torsten Thurén (2007) beskriver att ett beslut endast kan vara rationellt i relation till vilken målsättning man har, vilket i sin tur beror på vilka värderingar man utgår ifrån, och vilka kunskaper man har, alltså vilken verklighetsuppfattning man har. Thurén definierar begreppet som:

Att utifrån de kunskaper man har välja det medel som säkrast leder till det mål man vill uppnå
(Thurén, 2007, s . 83).

Thurén beskriver vidare två komplicerande faktorer när man diskuterar rationalitet. Det som är rationellt för en individ behöver inte vara det för en grupp eller tvärt om. Dessutom kan beslut få oförutsedda konsekvenser.

Snydes teori tar sin uppfattning av rationalitet från Graham Allison och dennes modeller för organisationer. Allison och Zelikow beskriver i sin bok *Essence of Decision* (1999) ett antal olika modeller för hur man kan analysera beslut på säkerhetspolitisk nivå.

Den rationelle aktören handlar rationellt, och här finns en intressant beskrivning av rationalitet i säkerhetspolitisk kontext. Här menar Allison och Zelikow (1999) att beslut som fattas i en komplex miljö alltså inte den rationalitet som ekonomi och spelteori agnar sig åt då den är alltför avgränsad, och enkel. Den rationelle aktören söker värdemaximering i respektive kontext. Allison och Zelikow (1999) beskriver fyra kärnkoncept för rationellet handlande. Dessa är:

Målsättningar och mål. En beslutsfattaress intressen och värderingar omsätts i effekt (payoff), användbarhet eller preferens. Vilket representerar ändamålsenligheten eller önskvärdheten i ett antal alternativa konsekvenser, eller utfall. Vid en valsituation har alltså aktören en *effekt-funktion* som rankar möjliga utfall mot aktörens intressen och värderingar. (Allison & Zelikow, 1999)

Alternativ. Den rationelle aktören måste välja mellan ett antal alternativ som presenteras i en situation. I beslutsteori ett beslutsträd. De alternativa grenarna kan innehålla mer än en hand-

HSU14-16

ling eller beslut men ett val måste vara tillräckligt precist för att vara alternativskiljande. (Allison & Zelikow, 1999)

Konsekvenser. Till varje alternativ finns kopplat ett antal utfall eller konsekvenser.

Val. Den rationelle aktören väljer helt enkelt det alternativ vars utfall rankas högst på aktörens effekt/ payoff funktion. (Allison & Zelikow, 1999).

Alltså att beslutsfattaren utifrån den information som finns tillgänglig fattar det beslut han eller hon har mest anledning att fatta, för att kostnadseffektivt uppnå sin målsättning. (Allison, 1999).

Snyder(1984) menar att den rationella beräkningen styrs av de två determinanterna, *kalkyl* med avseende på målsättningar, teknologi, geografi och militär styrkebalans, och graden av *osäkerhet* i denna kalkyl. Snyders teori, som tar sin utgångspunkt i Allison's rational Actor model, omsätter den rationella kraften i tesen: För att en militär organisation, som genomsyras av en offensiv ideologi, ska välja ett defensivt alternativ, måste det finnas ovedersägliga bevis för att göra så. Uppsatsen skall undersöka *Grand Fleets* strategi med avseende på dessa determinanter och anledningen till att *Grand Fleet* och amiralen Jellicoe, anser att dessa dominerar. Vilket innebär att undersöka vilka alternativa doktriner eller strategier eller planer som fanns, och hur valet mellan dessa motiverades. Snyders teori behandlar den rationella kalkylen på säkerhetspolitisk nivå där en strateg ska göra en jämförelse av militära styrkeförhållanden, geografi mm. På den operativa nivån ska uppsatsen undersöka hur *Grand Fleet* jämförde sin egen styrka, resurser, militärgeografi, och uppgifter med sin motståndare *Hochseeflotte*. Därefter skall *Grand Fleet's* grad av osäkerhet undersökas. Med teorins förutsättning att en defensiv strategi väljs endast om säkra bevis finns för att göra så, och att *Grand Fleet* valde en defensiv strategi. Är det orsakerna till att *Grand Fleet* kunde vara säker på sin bedömning av de operativa förutsättningarna som ger svaret på frågeställningen. Frågorna som skall ställas till textmaterialet är:

Hur säker var *Grand Fleet* på sin bedömning av de operativa förutsättningarna?

Varför accepterade *Grand Fleet* bedömningen av de operativa förutsättningarna?

För att finna svaret måste undersökningen studera det operativa problemet *Grand Fleet* stod inför, vilka alternativa strategier man såg, och vilka skäl som angavs för att välja den defensiva strategin. Empirin utgörs i första hand av Shawn Grimes avhandling om Royal Navys

planering och krigsplanläggning, och hur *War Plans* producerades *War planning and strategic development in the Royal Navy, 1887-1918*(2013). Vidare studeras amiral John Jellicoes egna skrifter om Grand Fleets verksamhet under första världskriget *The Grand Fleet 1914-16; Its Creation, Development and Work* (1919).

Organisationens motiv:

Innebär att de värderingar som organisationen har influerar valet av strategi (Posen, 1984 & Snyder, 1984). Så att en strategi som hotar organisationens grundläggande värderingar ogärna väljs. Snyder (1984) menar i sin teori att påverkan styrs av graden av hot mot organisationens intresse, vikten av att det intresse som hotas, och slutligen hur inkompatibelt organisationens intresse är med strategin. För att undersöka organisationen *Grand Fleet* på operativ nivå, där organisationens värderingar är centrala, undersöker uppsatsen hur *Grand Fleets* värderingar eller kultur såg ut, hur stort hotet mot dessa värderingar eller intressen var, och hur de kommer till uttryck i den valda strategin. Enligt teorin består organisationens motiv av dess strävan att växa, dess strävan efter materiellt välstånd, dess strävan efter självbestämmande, samt dess prestige. Dessa värden kopplas i teorin mot begreppet seger genom offensiva strategier, samt i vilken mån dessa värden hotas. På den operativa nivån ska uppsatsen undersöka *Grand Fleet's* strävan efter att växa, i form av de uttryck som ges för att *Grand Fleet* borde vara större. Uppsatsen ska undersöka *Grand Fleet's* strävan efter materiellt välstånd, i form av de uttryck som ges för att *Grand Fleet* lider brist på modern materiel. Uppsatsen ska undersöka *Grand Fleet's* strävan efter självbestämmande, i form av de uttryck som ges för att amiralitet negativt påverkar *Grand Fleet's* verksamhet. Uppsatsen ska undersöka *Grand Fleet's* strävan efter prestige, i form av de uttryck som ges för att *Grand Fleet* borde fått mer uppskattning för den verksamhet som utförs. För att svara på frågeställningen skall uppsatsen undersöka om ovanstående värderingar är kopplat mot valet av strategi, samt om uttryck ges för att valet av strategi negativt påverkar *Grand Fleet's* förmåga att hävda dessa värderingar.

Hur påverkas *Grand Fleet's* strategi av organisationens värderingar?

Vilka värderingar dominerar *Grand Fleet*?

Varför domineras inte strategin av *Grand Fleet's* värderingar?

Att undersöka kultur och värderingar hos militära organisationer grundas på kulturforskning av exempelvis Allistair Iain Johnston som skrivit mycket om strategisk kultur. Dennes teorier

har använts av Peeks (2015) i dennes undersökning av skillnaderna i kultur hos *US-Navy* och *Royal Navy*. Värderingar hos en militär organisation kan spåras i dess kultur som manifesteras i utbildning, språkbruk och symboler.

Doktrinär förenkling:

Innebär att en militär, centralstyrd organisations behov av sammanhållning, moral och disciplin skapar behov av gemensamma doktriner. Snyder(1984) menar vidare att förenklingar i form av tumregler, och accepterade sanningar gradvis ersätter mer komplicerade beskrivningar av verkligheten i dessa doktriner på grund av att de måste accepteras av hela organisationen. Snyder (1984) menar att förenkling determinerar strategens fokus, utveckling av doktrin, graden av dogmatism i synen på doktrin, förenklade beräkningsmodeller, och reducering av osäkerhet. Uppsatsen undersöker hur *Grand Fleet* ser på doktriner och hur dessa doktriner produceras, och i vilken utsträckning dessa förenklar beräkningar och undviker osäkerhet. Teorin menar att en förenklad doktrin, som följs dogmatiskt ger upphov till att strategen inte tar tillräcklig hänsyn till de problem som underställda nivåer ställs inför. Snyder exemplifierar med att generalerna under det första världskriget sällan tog hänsyn till logistikens begränsningar (Snyder, 1989, s). På den operativa nivån ska uppsatsen undersöka hur väl *Grand Fleet's* operativa doktrin tar hänsyn till enskilda förbands och fartygschefers möjlighet att genomföra den valda strategin. Uppsatsen ska även undersöka hur den övergripande doktrinen påverkar *Grand Fleet's* genomförande av sjöstriden, genom de uttryck, och hänvisningar till doktrin som ges.

Hur påverkas *Grand Fleet's* strategi av doktrinär förenkling?

Varför dominerar inte doktrinär förenkling *Grand Fleet's* strategi?

Uppsatsen skall alltså undersöka:

- Grand Fleet operativa strategi.
- Grand Fleet organisation och ledning.
- Grand Fleet kultur och kärnvärden.
- Grand Fleet doktrinutveckling

För att analysera:

- Hur påverkades Grand Fleets strategi av rationalitet?

- Hur påverkades Grand Fleets strategi av organisationens värderingar och motiv?
- Hur påverkades Grand Fleets strategi av doktrinär förenkling?

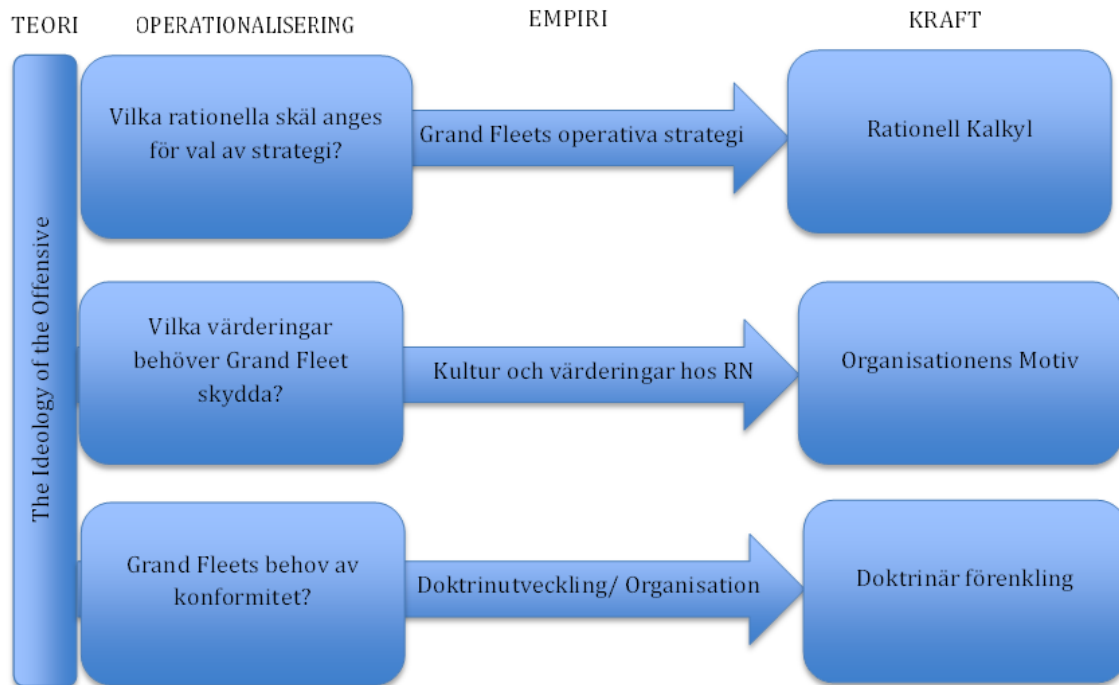

Bild 2 Översikt Operationalisering

Slutligen måste för att svaret på uppsatsens frågeställning skall kunna ges, en diskussion föras om hur balansen mellan de tre krafterna ser ut. Om vilka faktorer ur frågeställningarnas svar som i störst utsträckning bidrog till att *Grand Fleet* lyckades undvika den offensive kulten under första världskriget.

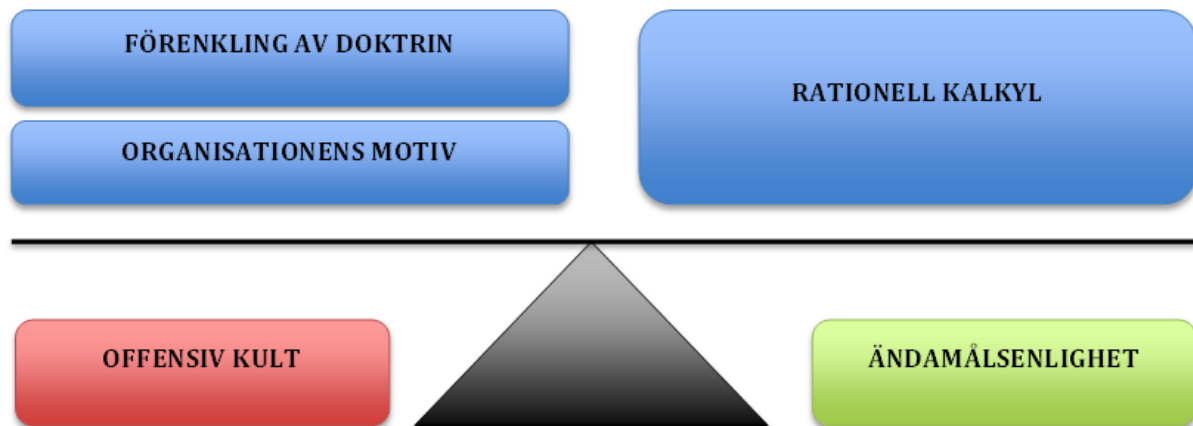

Bild 3 Strategi i balans

Hypotesen att *Grand Fleet* de facto antog en ändamålsenlig strategi innebär att de två subjektiva eller partiska krafterna inte uppvägt den rationella beräkningen. För att hitta de faktorer som bidragit till att balansen inte vägt över mot den offensiva kulturen måste den avslutande diskussionen svara på vilka av teorins förutsättningar som saknas eller som ser annorlunda ut.

2.3.1. Material och källkritik

Materialet för uppsatsen utgörs av memoarer, biografier och tidigare forskning om operationerna i Nordsjön under första världskriget, *Royal Navy* och *Grand Fleet*. Uppsatsens empiri utgörs dock av tillgänglighetskäl av översättningar, samlingsvolymmer och avhandlingar. Vi kan aldrig säkert veta vad exempelvis Jellicoe eller Fisher egentligen menade vad avser offensiven, eftersom vi dessvärre inte kan fråga dem personligen. Att utifrån andrahandskällor extrapolera en djupare förståelse för vad den enskilda tänkaren menade ter sig alltså källkritiskt problematiskt. I boken *Källkritik* (2013) argumenterar Torsten Thurén att:

Allt vi bygger vår kunskap på är kunskapskällor. Källkritikens uppgift är att värdera dessa källor, bedöma deras tillförlitlighet. (Thurén T., *Källkritik*, 2013, s. 4)

Uppsatsen avser bedöma empirin utifrån de källkritiska kriterierna, Äkthet, Tidssamband, Oberoende och Tendensfrihet (Thurén, 2013). Här måste särskild vikt läggas vid tidssambandet, med tanke på att händelserna och, vad som beskrivs skedde för hundra år sedan, medan

en del av empirin tillkommit senare. När så är möjligt används flera källor, och så vitt som är görligt verifierat i tidigare forskning.

För att undersöka hur organisationen av *Grand Fleet* påverkar operationskonsten undersöks dess organisation. Materialet utgörs av Ryan Alexander Peeks avhandling "*The Cavalry of the Fleet*" *Organisation, Doctrine, and Battlecruisers in the United States and The United Kingdom, 1904-1922*, (2015). Peeks avhandling undersöker skillnaden mellan hur de amerikanska och brittiska flottorna producerade doktriner och policy i ljuset av den nya tekniken i början av seklet, med fokus på de lätta kryssarna *battlecruisers*. Dess beskrivning av hur *Royal Navy* organiseras och hur planer framställs utgör i den här uppsatsen underlag för att analysera hur Snyders teorier om organisationens inverkan på en offensiv ideologi. Materialet bedöms vara modernt, är vetenskapligt granskat och framstår som huvudsakligen neutralt i de värderingar som är relevanta för denna undersökning, även om Peeks egen åsikt tidvis skiner igenom som föredragande den amerikanska lösningen med tydliga doktriner.

För att undersöka vilka planer och hur dessa överrensstämmer med Snyders teori om att militära organisationer föredrar offensiva sådana används Shawn T Grimes avhandling i historia *War planning and strategic development in the Royal Navy, 1887-1918*. (2012), Denna avhandling beskriver hur *Royal Navy*'s organisation och strategiska planering tar form under sekelskiftet fram till och med det första världskriget. Avhandlingen är en sammanställning av original och andrahandskällor i form av amiralitetets krigsplanläggning och inblandade chefgers memoarer, dagböcker och korrespondens. Grimes tillåter sig tidvis att värdera de inblandade individernas personligheter, vilket kan anses tendensiöst, men han framstår som vederhäftig i sina slutsatser och skiljer på vad som kan och vad som inte kan anses bevisat. Även Grimes avhandling är vetenskapligt granskad och bedöms därför utgöra ett bra underlag för undersökningen.

3. Empirisk undersökning

3.1. Den rationella kraften

Snyders teori menar: Att för att välja ett defensivt alternativ i en militär organisation som genomsyras av en offensiv ideologi, vilket militära organisationer enligt Snyder(1984) gör, måste ovedersägliga bevis finnas för att göra så! Vi måste alltså söka dessa bevis och anledningen till att *Grand Fleet* och amiral Jellicoe anser att dessa dominerar, hur de förhåller sig till determinanten osäkerhet.

I sin bok *The Grand Fleet 1914-1916, its Creation, development and Work* (1919) beskriver amiral Jellicoe de fyra övergripande uppgifterna för den brittiska flottan. Vi skulle idag kalla dessa strategiska målsättningar. Det var för det första av absolut vital betydelse att säkra brittisk sjöfart eftersom Storbritannien som önation inte var självförsörjande. Vidare skulle flottan händelse av krig lägga kontinuerlig press på tysk ekonomi, genom att förneka Tyskland tillgång till havet för såväl handel som militära sjötransporter. Man talade om ekonomisk blockad såväl som militär. Dessutom var flottan en stor del av den övergripande militära strategin genom dess ansvar för att skydda och säkra arméns överskeppning till Frankrike. Efter denna överskeppning skulle flottan därefter säkra arméns försörjning över havet. Slutligen, men inte minst viktigt skulle flottan förhindra en invasion av fientlig trupp på de brittiska öarna, eller i någon av kolonierna. Här gör Jellicoe en analys som i uppsatsens syfte är intressant. Jellicoe(1919) menar att det bästa medlet för att uppnå denna strategiska effekt vore att helt förstöra motståndarens örlogsflotta, för att uppnå herravälde till sjöss. Han konstaterar.

The Fleet exists to achieve victory. (Jellicoe, 1919, s 13)

Med denna kommentar visar Jellicoes att hans personliga uppfattning är i linje med dåtidens sjömakts teorier av A T Mahan, och influerad av Nelsons anda. *Grand Fleet* eller åtminstone dess chef har alltså enligt teorins modell en grundläggande offensiv ideologi. Så hur kommer det sig då att denna ideologi inte tar sig uttryck i strategin?

Jellicoe beskriver det strategiska problemet på operativ nivå. Han pekar på ett antal faktorer som påverkar valet av strategi. Det första argumentet är teoretiskt. Jellicoe (1919) menar att även en underlägsen motståndare genom att skydda sin örlogsflotta i väl befästa hamnar, utgör ett hot mot den starkare partens sjötransporter. Här spårar undersökningen Corbetts tan-

Sida 25 av 45

HSU14-16

kegods vad avser bestridandet av sjöherravälde. Grimes (2012) och Tritten (1994) har visat att Corbett de facto hade influerat både den förste sjölorden amiral Fisher, och den strategiska planeringen under tiden före det första världskriget. Jellicoe fortsätter att beskriva problematiken som att under segelfartygens dagar kunde en överlägsen sjöstyrka effektivt blockera hamnar i vad vi skulle kalla närblockad, men med införandet av ny teknik som ubåtar, jagare och minor skulle ett sådant uppträdande i närheten av motståndarens kust, göra den blockerande styrkan till lättillgängliga mål. Denna argumentation för oss in på nästa faktor som påverkat strategin, ny teknik.

När det första världskriget inleddes saknades erfarenhet av sjöslag med den nya tekniken. Hur ubåtar minor och de nya pansarskeppen och slagkryssarna skulle användas på taktisk nivå, och påverka striden var till stor del okänt (Benbow, 2008). Jellicoe (1919) pekar på ett antal tekniska faktorer som han menar påverkat strategin till sjöss högst väsentligt. För det första det nya hotet från ubåtar. Jellicoe tvingades revidera sin operativa doktrin när det framgick för honom att de tyska ubåtarna hade en betydligt högre kapacitet än för-krigsstudierna visat. De tyska ubåtarna hade en avsevärt större uthållighet och sjövärdighet än sina brittiska motsvarigheter. Vidare den tyska utvecklingen av luftskepp för spaning. Införandet av minan. Jellicoe beskriver att den Tyska diskursen under Haagkonferensen om att inte förhålla sig till internationell lag. Innebar att den allmänna uppfattningen var att Tyskland skulle minera utan förvarning om man så ansåg nödvändigt. De ökade räckvidderna för fartygsartilleri och torpeder medförde i kombination med den begränsade sikten framförallt nattetid, som reducerade möjligheterna för ett örlogsfartyg att upptäcka ett annat resulterade i att beslutstiderna blev korta. Detta komparerades dock något av den nya radiotekniken. Jellicoe visar i denna argumentation att de tekniska faktorerna, påverkat valet av strategi vilket faller i linje med teorins beskrivning av den rationella kalkylen. Undersökningen har inte hittat några tecken på att *Grand Fleet* eller Jellicoe skulle ha negligerat de nya förutsättningarna sprungna ur teknikutveckling. Tvärtom menar Jellicoe (1919) att den brittiska flottan oförmåga att ta till sig ny teknik som ubåtar och minor, innan kriget, bidragit till en diskrepans i styrkeförhållandet.

Detta styrkeförhållande mellan *Grand Fleet* och dess huvudmotståndare den tyska *Hochseeflotte*, är Jellicoes nästa rationella skäl för en defensiv strategi. Han menar att den militära styrkebalansen på Nordsjön, som ofta beskrivs som till *Grand Fleets* fördel, behöver revideras. Jellicoes beräkningar tar hänsyn både till uppgiften, som är större, och att sjöstriden inte

HSU14-16

ser ut som förutspått, det vill säga att den fördel *Grand Fleet* tack vare Fishers kryssarprogram, hade i form av snabba kryssare med grovt artilleri, inte hade inverkan på all typ av sjöstrid. Vid en jämförelse konstaterar Jellicoe att vid krigets utbrott förfogar Tyskland över 24 ubåtar med utsjökapacitet, och ytterligare 24 under konstruktion, medan *Royal Navy* har 16 (E och D klass, förf anm.) med utsjökapacitet, och 37 som endast kan användas kustnära. *Royal Navy* har vidare bara 19 under konstruktion. Jellicoe konstaterar att en revidering av strategin var nödvändig och att fartygsrörelser i Nordsjön annat än i hög fart med hänsyn till ubåtshotet krävde en avsevärd jagareskort. Denna jagareskort beräknar Jellicoe behöver bestå av 40 jagare bara för *The Battle Fleet*, inte medräknad kryssar styrkan, Och 40 jagare var vad han totalt hade tillgängligt. I augusti 1914 förfogade den Tyska flottan över 96 jagare i hemnavatten. Dessa jagare var goda för +30knop och lämpliga för utsjöbruk. Utöver dessa fanns 48 mindre jagare lämpliga för kustnära operationer i Östersjön och skydd av baser. Storbritannien har vid tiden endast 76 jämförbara jagare varav Jellicoe endast förfogar över 40 resterande 36 i Harwicheskadern. De övriga 11 +25 brittiska jagarna hade så dålig bränsleekonomi att de var lämpliga för patrulltjänst i Dover eller kustnära. De tyska jagarna var beväpnade med 6 torpeder, de brittiska normalt med 4. Det brittiska övertaget till sjöss var alltså enligt Jellicoes beräkningar, vilka förövrigt stöds i modern forskning av Wayne P Huges (2000) endast nominellt. Jellicoe tar i beaktande att eftersom han i försvar måste beräkna sin medelförmåga mot motståndarens valda, alltså eftersom motståndaren kan väja tid, kan denne välja ett tillfälle där han kan utnyttja sin maximala kapacitet. Jellicoe drar slutsatsen att det relativa styrkeförhållandet måste inkludera alla typer av fartygsklasser och alla uppgifter som ska lösas. Med hänsyn till tidigare resonemang avseende jagarnas uthållighet till sjöss, som han ställer i kontrast till de större fartygen som 1:4 innebär att antingen måste hela flottan återgå till bas var tredje dygn alternativt stanna ute utan eskort (Jellicoe, 1919). Jellicoe verkar här ta logiska, rationella hänsyn utifrån beräkningar som inte påverkats av den förenklade uppfattningen om *Grand Fleets* överlägsenhet. Att sjökriget initialt skulle genomföras med de mindre fartygen, var enligt Jellicoe (1919) allmänt vedertagen hos sjöofficerare med erfarenhet. Resonemanget stöder teorins rationalitet med avseende på att Jellicoe har en god uppfattning om det faktiska styrkeförhållandet, och inte undervärderar motståndarens förmåga.

Ovanstående begränsningar hade beaktats innan kriget, varför en strategi utarbetats där den tyska *Hochseeflotte* rörelsefrihet skulle begränsas till Nordsjön med en observationsblockad, fjärrblockad (förf anm). (Jellicoe, 1919; Grimes, 2012 & Benbow, 2008). Denna strategi

HSU14-16

skulle också medge möjligheten för *Grand Fleet* att vid gynnsamt styrkeförhållande slå ut den tyska flottan, varför amiralitetet hade fattat beslut om att *Grand Fleet* skulle utgångsbasera vid Scapa Flow, för närhet till Nordsjön som är smalast mellan Shetlandsöarna och Norge. Och att *Channel Fleet* skulle hålla Engelska kanalen. Härmed skulle den tyska *Hochseeflotte* effektivt utestängas från världshaven. (Jellicoe, 1919, s 14). Efter att ha förlorat två kryssare till ubåtsanfall, reviderades denna policy och förbanden flyttades längre västerut. *Grand Fleets* operationsplan innebar att med lätta kryssare göra svep söderut för att uppbringa eventuella fiendliga örlogsfartyg. Och huvudstyrkan skulle utgångsgruppera i gynnsamt läge för att utgöra stöd för kryssarsvepen och vid kontakt kunna angripa *Hochseeflotte* om denna skulle ta sig ut på Nordsjön. Jellicoe beskriver att den operativa planen, innebar att med ojämna intervall genomföra svep med kryssarflottiljerna söderut i Nordsjön i syfte att uppfånga *Hochseeflotte* till sjöss. Under dessa svep var Slagflottan koncentrerad och eskorterad av jagarskärm som ubåtsskydd och tidvis med minsvepare, när minsveparna på grund av tillgänglighet inte kunde, användes 6e kryssarflottiljen som bestod av äldre fartyg framför slagflottan. Efter att en av dessa kryssare sänkts av en mina drog Jellicoe slutsatsen att den södra delen av Nordsjön blev allt för riskfylld att operera i utan minröjningsresurser vilka hade en allt för låg fartkapacitet. Varför han med hänsyn till behovet av att bibehålla det övertag han hade i form av kryssare intakt, beslöt att dra patrullssvepen längre norrut där djupet gjorde minering osannolikare.

Strategin under kriget förändrades vartefter situationen på markarenan och styrkeförhållandena förändrades. Transporten av British Expeditionary Force (BEF) till Frankrike innebar enligt Jellicoe (1919, s.22-23) att Tyskland fick ett gyllene tillfälle att påverka denna. *Grand Fleets* baser var långt nordväst, och ett samordnat anfall, när *Grand Fleet* eller åtminstone jagarna behövde bunkra, hade bara behövt hantera de jämförelsevis lätta enheterna i söder.

Hotet om en tysk räd eller rent av invasion av Storbritannien, hade ett stort inflytande på Jellicoes plan. Efter att BEF hade lämnat Storbritannien menar Jellicoe att även om sannolikheten för en tysk invasion med hänsyn till kustens geografi var låg. Fanns en mycket tydlig rädsla på politisk nivå, vilket resulterade i en hård styrning av amiralitetet och därmed på flottan, vilket innebar att resurser måste avdelas. Jellicoe menar att denna uppgift för flottan hade en stor påverkan på den marina strategin genom hela kriget. En ytterligare operativ begränsning blev de tyska kustbeskjutningarna av Storbritanniens östkust. Dessa hade inget militärt

HSU14-16

värde för Tyskland, men Jellicoe menar att även om majoriteten av press och folkopinionen var att flottan inte skulle luras i vad han kallar *false strategy*, kunde flottan inte gärna ignorera dessa kustbeskjutningar (Jellicoe, 1919, s.25).

Kopplat till undersökningens teori innebär dessa uttalanden av Jellicoe, även om de är författade 1919, och möjligen har en underliggande tendens att försvara *Grand Fleets* verksamhet under kriget, att denne haft ett intresse för den tekniska utvecklingen på den marina arenan och gjort bedömningar utifrån denna rationella faktor. För att följa analysmodellen skall denna faktor också vägas mot osäkerhet. Jellicoe hade när han skrev sin bok, liksom vi idag en god uppfattning om teknikens inverkan på sjöstriden. Men 1914 när kriget startade, var dessa tekniska framsteg och hur de skulle påverka krigföringen till stor del okända, vilket visas av de debatter som fördes i amiralitetet både innan, och under kriget om prioriteringen av vilka system som skulle utvecklas (Grimes, 2012). Osäkerheten rörande både ubåtarnas och torpedernas kapacitet, som Cucher med fler ansåg aldrig skulle ha strategisk betydelse (Hurd, 1918). Visar att Jellicoe skapat sin strategi under osäkerhet, men att hans uppfattning ändå accepterats. Undersökningen visar att Jellicoe vägt in det faktum att den som vill exploatera sin sjökontroll, behöver göra en avsevärt större insats, än den part som endast bestrider. Han tar hänsyn alla de uppgifter som *Grand Fleet* förväntas lösa, och han lägger ut texten om defensivens nackdelar fokuserat på att han tvingas kontra motståndarens valda med sitt genomsnittliga. Vägt mot osäkerheten förstärks här effekten av denna kraftsplittring. Tendens finns mot att Jellicoe hade föredragit en offensiv strategi och helt slagit ut den tyska flottan, men han argumenterar också att även om den förnämlige amiralen Mahans teori är sund, säger verkligheten att det är hart när omöjligt att slå ut samtliga av motståndarens enheter med kapacitet för sjökrig, han argumenterar att även fiskebåtar och ångslupar kan lägga minor (Jellicoe, 1919).

Argumenten som motiverar den defensiva doktrinen bygger på de matematiska beräkningarna om att bibehålla ett nummerärt överläge, för att kunna lösa de militärstrategiska uppgifterna. Om man beräknar bränsleförbrukningen för jagarna med antalet tillgängliga kan man beräkna att man för att över tiden upprätthålla en närblockad behöver avsevärt fler än man förfogar över. Tillgången är knappt 40 vilket innebär att det helt enkelt inte går. Vidare är enligt dessa beräkningar som noggrant beräknar tillgänglighet, torpedräckvidder och tekniska fördelar hos

de tyska enheterna *Grand Fleets* faktiska överlägsenhet kanske så liten som 5:4 (Hughes, 2000).

Med denna matematiska och praktiska syn på rationalitet uppfylls alltså Snyders teoretiska tes att en defensiv strategi antas om ovedersägliga bevis finns. Matematiken är i det här fallet detta bevis. Undersökningen visar att *Grand Fleet*'s strategi måste ha tagits fram under osäkerhet. Amiralitetet, Fisher och Jellicoe eller dennes stab har inte haft en fullständig uppfattning om exempelvis ubåten, jagaren eller minans påverkan på sjöstriden. Det står dock klart att vartefter *Grand Fleet* inhämtar denna information, anpassas strategin utifrån de nya förutsättningarna. Osäkerheten med avseende på motståndaren och dennes plan kvarstår dock.

3.2. Hur påverkade organisationens motiv *Grand Fleet*, och dess val av strategi?

Graden av påverkan denna förförståelse skapar är direkt beroende av det upplevda hotet mot organisationens grundläggande värderingar, eller kultur. Det innebär alltså att ju mindre en handling överensstämmer med organisationens grundläggande idé om sig själv desto mindre motiverad är strategen att välja detta alternativ. (Snyder, 1984 & Carter, 2010)

Inom militära organisationer är ofta prestige kopplat till seger, antingen tidigare offensiva segrar eller löftet om snabba segrar, genom offensiv. (Snyder, 1984) Strateger som stammar från denna typ av organisation har enligt Snyder troligen en motiverad subjektivitet som favoriserar offensiv. Ju större kopplingen är, mellan organisationens prestige och offensiva handlingar, desto större påverkan får denna förförståelse. En särskilt farlig förförståelse skapas när strategen ser det "nödvändiga" som det "möjliga" främst för att strategen inte tror att det finns andra alternativ (Snyder, 1984 & Carter, 2010).

Undersökningen av *Grand Fleet*, dess värderingar och intressen utgår ifrån beskrivning av *Royal Navy* eftersom den är en del därav. Utbildningen och karriären skiljer sig inte mellan *Grand Fleet* och *Royal Navy*. Kulturen eller värdegrunden hos *Royal Navy* i början av 1900-talet utgår, enligt Peeks (2015, s. 27-30), till skillnad från exempelvis den akademiserade amerikanska officerskåren utbildad vid Naval War College med Alfred T Mahan som dess främste föreläsare, ifrån den praktiska officersträningen på HMS *Britannia*. Utbildningen fokuserar på praktiskt sjömanskap, navigation och matematik. Av de brittiska sjöofficerarna i ledande ställning påbörjade större delen sin utbildning ombord redan i tolvårsåldern som ka-

HSU14-16

detter. Efter ett antal år som fänrikar och löjtnanter ombord på örlogsfartyg i aktiv tjänst kunde den unge officeren söka sig till *Naval college* i Greenwich. Efter examen och utnämning till kapten genomfördes oftast en specialisering inom signal, navigation, artilleri eller torpedtjänst. Peeks (2015) menar att i slutändan skapade befordrings och utbildningssystemet inom *Royal Navy* en officerskultur där specialisering och praktisk sjötjänst premierades. Trots detta fanns på *Naval college* utmärkt utbildning i form inte minst av den sedermera kände historikern och tänkaren Julian Corbett. Peeks (2015) gör jämförelsen, att den amerikanske officeren var officer först och sjöman i andra hand, den brittiske dess raka motsats, sjöman först och officer i andra hand. Peeks menar att Mahan en erkänt dålig sjöman knappast hade gjort karriär i *Royal Navy*. Jellicoe, däremot, var en utmärkt sjöman med praktisk erfarenhet och stort tekniskt kunnande men hade enligt Peeks (2015) ingen eller liten förberedande utbildning för de strategiska problem han ställdes inför. Faktum är att Jellicoe inte läste Mahans verk förrän 1916 när han blev förste sjölord (Peeks, 2015, s. 30). Att vara först och främst sjöman behöver dock inte nödvändigtvis innebära att exempelvis Jellicoe, Fisher eller marinstaben på amiralitetet var omedvetna om sjömaktsteori, eller inte följde dåtidens utveckling. Grimes (2012) har visat att både marinstaben och de ledande officerarna varit väl medvetna om den tankemässiga utvecklingen inom sjömaktsteori, och att denna påverkat såväl planering som doktrinutveckling.

De värderingar som kommer till uttryck ovan är *Grand Fleets* värdering av professionalism, alltså att man värderar erfarenhet till sjöss och det är där som officeren lär sig leda och strida. Det finns som Grimes (2012) visat en progressiv falang som argumenterar för en ökad vikt av akademiska studier och teori. Denna motsättning skulle kunna utgöra det hot mot organisationens värderingar som Snyder beskriver. Exempel finns, som tyder på det, exempelvis Fishers motstånd mot Churchills införande av en marin stab, med akademisk underton (Grimes, 2012 & Tritten, 1994). På operativ nivå har undersökningen dock inte funnit några tecken på att denna preferens för erfarenhet som *Grand Fleet* värderar så högt, varit hotad i någon större utsträckning. Tvärtom hänvisar Jellicoe (1919, s.20) till ”officerare med erfarenhet”.

The Nelson Touch. Det är svårt att diskutera kulturen eller den brittiska flottan överhuvudtaget utan att beröra Lord Horatio Nelson. I BR1806 *British Maritime Doctrine (Second Edition)* från 1999 står att läsa om ”The Nelson Touch” bland annat:

HSU14-16

Nelson is well known for simple instructions, such as his use of the signal "close action" – usually interpreted as "engage the enemy more closely" – and his sentence in his memorandum before Trafalgar that "No captain can do very wrong if he places his ship alongside that of the enemy". (Crown Copyright, 1999, Editors Introduction)

Att Grand Fleet och dess chefer påverkats av den aggressiva offensivitet som i brittisk marin historia var Nelsons adelsmärke, tillsammans med en delegerande ledarskapsstil, är ställt utom tvivel (Tritten, 1994). Fisher är under sin första period som Förste Sjölord 1904-09 ansvarig för hundraårsjubileumet av slaget vid Trafalgar, 1806 (Tritten, 1994 & Peeks, 2015). Nelsons ande svävar kort sagt över Grand Fleet och dess kultur, och värdegrund. Vilket om inte annat visas i en del kommentarer om flottans och Jellicoes beslut under slaget vid Jutland (Grimes, 2012). Archibald Hurd marinförfattare och journalist skriver ett helt kapitel i boken *The British Fleet and the Great War* (1918) om What would Nelson have done? Intressant nog är hans slutsats, att Nelson skulle handlat på samma sätt som Jellicoe och Fisher. Vilket tyder på att *Royal Navy* även under samtiden var väl respekterad. Nelsons offensiva anda är tydlig i så måtto att *Grand Fleet* och amiralitetet under hela kriget fortsätter att producera planer för offensiva operationer (Grimes, 2012).

En aspekt av undersökningen rör hur hotad *Grand Fleets* värderingar är. Peeks (2015, s.33) menar att en vital del av *Royal Navy*'s kultur låg i det faktum att den vid tiden för det första världskriget inte var ifrågasatt, dess legitimitet och storlek var helt enkelt ett vedertaget faktum. *Royal Navy* och med den *Grand Fleet* behövde aldrig inför politiker eller allmänhet redogöra för sitt syfte eller förklara sitt existensberättigande, åtminstone inte på operativ nivå. Men det finns ändå en intressant aspekt av detta perspektiv. De individer som leder *Grand Fleet*, Jellicoe och dennes efterträdare amiral Beatty, behöver förklara och tidvis försvara varför just de skall få föra befäl över *Grand Fleet*. (Benbow, 2008) Dessa beslut om befördran eller avpollettering bör ha påverkat befattningshavare som haft inverkan på strategin i *Grand Fleet*. Här kommer teorins determinant, kompatibilitet in. Jellicoe och *Grand Fleet* genomför en defensiv strategi, vilket enligt Tritten (1994) inte alls varit uppskattat av vare sig Fisher eller Churchill, men den valda strategin innehåller offensiva element, och exkluderar inte offensiva operationer vilket visas av den planering som fortgår under hela kriget (Grimes, 2012).

Grand Fleets självbild är alltså offensiv. Och med hänsyn till den negativa press och de både externa och interna kritik som *Grand Fleet* får utstå borde ett behov av att återupprätta denna

HSU14-16

bild ha förelegat. Det behöver dock påpekas att även om enskilda individer kritiserats internt så är den officiella bilden av *Grand Fleet* under kriget positiv. Och även samtida skribenter som Hurd (1918) försvarar den operativa strategin. Även om den offensiva värdegrunden är tydlig, finns ytterligare en förmildrande faktor, nämligen vikten som *Grand Fleet* lägger vid praktik, sjömanskap och erfarenhet. Denna värdering gör att praktiska, och tekniska resonemang och skäl väger tungt.

3.3. Hur påverkade doktrinär förenkling *Grand Fleet* och dess val av strategi?

Barry Posen har i *The Sources of military doctrine; France, Britain and Germany Between the World Wars* (1984), definierat doktrin som det föredragna sättet att föra krig. Peeks (2015, s. 16-18) och Tritten (1994) diskuterar i sina arbeten begreppet vidare och sätter det i historisk kontext i sina respektive undersökningar av *Royal Navy* där, de även innefattar de skriftliga order som förbands eller fartygschefer utgav som *fleet orders, sailing and fighting instructions*. Trots att dessa inte är antagna på någon högre administrativ nivå, och således inte kan sägas vara formell i strikt mening. Uppsatsen använder begreppet i denna vidare tolkning och använder begreppet både i taktisk och operativ kontext.

I undersökningens teori menar Snyder (1984) och Posen (1984) att doktriner förfinas genom det militära systemet, de destilleras för att uppnå acceptans (går på remiss förf anm.) inom organisationen. Förenklingar, tumregler, färgade av den inom organisationen existerande förförståelsen, ersätter gradvis de komplicerade processer som syftar till att beskriva nyanserna i verksamheten. (Snyder, 1984 & Posen, 1984). De påverkar strategin genom att de skapar ett förenklat fokus hos strategen, de påverkar doktrinutvecklingen, de skapar en dogmatisk syn på doktriner, de skapar förenklade beräkningar och verkar för att reducera osäkerhet. Härmed kan de få en negativ påverkan på strategi och planering. Uppsatsen undersöker hur doktrinutveckling, syn på doktrin och strategisk planering påverkat den operativa planeringen för *Grand Fleet*.

Någon egentlig doktrinutveckling i ordets moderna betydelse är svår att definiera inom *Royal Navy* under 1900-talets början. Idén om doktrin var för *Royal Navy* under tiden för det första världskriget främmande. Peeks (2015) citerar en Comander Reginald Plunkett som 1913 uttryckte sig som:

HSU14-16

”We seem so alarmed at the possibility of fostering a heresy that we commit ourselves straightaway to ‘the doctrine of no doctrine’, which in itself is a dogma”
(Commander Reginald Plunkett (later Drax), “Naval Education: Its Effect on Character and Intellect,” *NavalReview*, February 1913, 31.citerad I, Peeks R.A, 2015, s 18).

Detta kan tolkas som att *Royal Navy*’s ovilja att producera doktrin beror på en medveten ovilja att låsa den intellektuella friheten hos dess officerare. Peeks (2015) som förvisso använder slutsatsen i en annan kontext hävdar i förbigående att bristen på en fastställd doktrin möjligen kan ha bidragit till *Royal Navy* genomförande av sjökriget 1914-18 (Peeks, 2015, s.19).

James Tritten gav 1994 ut *Doctrine and Fleet Tactics in the Royal Navy*. I denna skrift beskriver han doktrinutveckling inom *Royal Navy* från dess ursprung i Henrik VIII ”*Navy Royal*”. Tritten menar att de första skriftliga instruktionerna om hur striden skulle föras utgavs av lokala befälhavare så tidigt som 1636, och bestod i huvudsak av *sailing instructions*. Dessa första doktriner var allt annat än rigida och utgavs snarare som rekommendationer för hur striden skulle föras. 1799 tog Amiralitetet över ansvaret för publikation av stridsinstruktioner i formen av *Signal Book for Ships of War, 1799*. Amiralitetet behöll detta ansvar fram till 1914 då det återfördes till cheferna för de olika flottorna (Tritten, 1994).

Under åren runt det förra sekelskiftet nedprioriterade *Royal Navy* utvecklingen av skriftliga doktriner, och eftersom *Royal Navy* i huvudsak ägnade sig åt att bevara imperiet, gavs åter större frihet åt lokala befälhavare att utveckla lämpliga instruktioner, och central doktrinutveckling blev en fråga för ”skolhuset” (Tritten, 1994). Man kan tolka ovanstående som att någon centraliserad doktrin med effekter som de Snyder (1984) menar alltså inte skulle existera överhuvudtaget. Men en sådan tolkning blir allt för grund för att beskriva hur *Grand Fleets* strategi påverkas under det första världskriget. *Grand Fleet* påverkas sannolikt av den tankeutveckling som pågår inom *Royal Navy* under tidsperioden, varför ett bredare perspektiv måste undersökas.

1831 bildades *Royal United Services Institute for Defence Studies* (RUSI). Detta inofficiella forum för militära frågor, blev en tankesmedja för doktrin utveckling utanför flottans kontroll, där många officerare kunde publicera sina tankar i dess tidning. Bland annat utvecklade Amiral Philip Colomb sina doktrinära idéer, *Naval Warfare: Its Ruling principles and Practice Historically Treated* vilka publicerades 1891 (Tritten, 1994). Colombs arbete speglar till stora

Sida 34 av 45

delar de teorier som den amerikanske teoretikern Alfred T Mahan, publicerade. Dock fick Mahan ett större genomslag och spridning. Colomb's arbete innehåller de doktrinära koncepten för avgörande slag, blockad och *Fleet-in-being* som metoder för att uppnå sjöherravälde och genom detta försvara nationen, säkra kommunikation över havet, *Sea-Lines of Communication* (SLOC) och säkra möjligheten att förflytta markstridskrafter över havet. Philip Colomb tjänstgjorde som instruktör på *The Royal Naval College* i Greenwich och föreläste vid RUSI (Tritten, 1994). Colomb's och Mahan's arbeten favoriserade det avgörande slaget, där motståndarens örlogsflotta fullkomligt neutraliserades. En sådan offensiv doktrin favoriserades av amiral Lord John Fisher som efter tillträdet som förste sjölord 1904 (Benbow, 2008) ville utöka *Royal Navy* och utveckla pansarskeppen *Dreadnought*. Colomb's och Mahan's skrifter blev aldrig officiell doktrin men Tritten (1994) hävdar att dessa idèer ändå fick stort genomslag internt i *Royal Navy*, och därmed i *Grand Fleet*, som det föredragna sättet att föra krig till sjöss. Problemet med denna matematiska, tekniska idé om sjökrig där motståndaren skulle besegras med offensiva operationer med överlägsna vapen, var att den troliga motståndaren, Tyskland, antagligen skulle vara tekniskt jämställd om inte rent av tekniskt överlägsen (Tritten, 1994). Vilket undersökningen visat var en av Jellicoe's bekymmer när han beskriver det operativa problemet.

Tritten (1994) sammanfattar doktrinutvecklingen vid 1900-talets början, som stagnerad i den tvåfaldiga dualismen av rigid formalism dikterad av *fighting instructions* och den moderna erans signaltjänst, samtidigt med en underförstådd implicit anda av aggressiv offensivitet i Nelson's relativt otyglade anda. Ur denna dualism är *Grand Fleets* chef amiral Jellicoe sprungen, men undersökningen visar att han tagit lärdom av sin erfarenhet innan kriget, så tillvida att han i sin doktrin, särskilt framhåller vikten av eget initiativ på fartygsnivå. Han har insett att det moderna sambandet inte medger direktstyrning när väl striden har börjat. Han har dock i linje med Nelson's anda infogat en skrivning som innebär att taktiska chefer ska söka kontakt med motståndaren, när denne detekteras (Jellicoe, 1919).

Civilisten Sir Julian Stafford Corbett som enligt Tritten (1994) åter tar upp den doktrinära tråden, tjänstgjorde i likhet med Philip Colomb, som lärare vid *The Royal Naval College* i Greenwich utgav under åren 1908 till 1911 ett antal skrifter som adresserar strategiska frågor och principer för sjökrig. Tritten (1994) menar att för att förstå Corbett måste man se honom som en individ som medvetet, går emot vid tiden vedertagna sanningar. Corbett argumenterar emot

den enkelspåriga offensiva idén om avgörande slag och ”*The Nelson Touch*” han framhåller eftertänksam analys av historien och att sätta marina operationer i dess kontext, kriget som helhet (Tritten, 1994). När Winston Churchill 1911 inrättar en marin stabsfunktion, *The Naval War Staff*, gör han enligt Tritten (1994) det i syfte att just studera historien ur ett strategiskt perspektiv och tillämpa detta på planering. En idé som *Royal Navy*’s officerskår enligt Tritten (1994) inte helhjärtat stödjer. *The Green Phampllett* av Corbett kommer enligt Tritten (1994) nära en skriftlig doktrin, eftersom den utges för en marin publik av en officiell marin utbildningsstation, och även om inte Fisher själv skriver under den, så finns vid tiden ingen annan skriftlig instruktion annat än *fighting instructions* (Tritten, 1994).

I september 1914 återgår ansvaret för doktrinutvecklingen till flottornas Chefer. Vilket får till följd att amiral Earl John Jellicoe utger *Grand Fleet Battle Orders*. Dessa instruktioner söker enligt Tritten (1994) ge rekommendationer för alla eventualiteter och ger fartygscheferna mycket litet handlingsutrymme. Dessa instruktioner revideras frekvent under kriget både av Jellicoe och av dennes efterträdare amiral Sir David Beatty (Tritten, 1994). *Grand Fleet Battleorders* (Jellicoe, 1919) Berör formeringar och taktik (doktrin) men trycker i själva verket på vikten av eget initiativ under strid eftersom amiralen inte kan eller skall styra enskilda enheter på slagfältet. Däremot stämmer Trittens uppfattning att denna doktrin är väldigt omfattande.

Under kriget diskuterades doktriner i samband med planeringen vid *Naval War Staff* och enligt Tritten (1994) berördes här alla de frågor som en doktrin kan förväntas innehålla. Churchill själv var missnöjd med alla planer som ens antydde passiva defensiva åtgärder och hans inspel gav ofta staben problem. Tritten påpekar att arvet efter Nelson tidvis låst doktriner i myten om att effektiv strid är ett direkt resultat av aggressiva och offensiva doktriner syftande till avgörande slag och det totala förgörandet av motståndarens sjöstridskrafter (Tritten, 1994). Nelson använde doktriner, men sällan i skriftlig form. Nelsons typ av intuitivt ledarskap som premierade initiativ och delegering av ansvar, innebar att Nelson själv innan slaget kommunicerade sin stridsplan och sin idé om hur flottan skulle strida, med sina underställda chefer så att planen var förstörd av alla men aldrig formaliserad i skriftlig form. Denna atypiska form av doktrin i kombination med Nelsons avsevärda framgångar och hjältestatus inom *Royal Navy* påverkade enligt Tritten (1994) doktrin utvecklingen under åren fram till första världskriget, eftersom det framstod som hart när omöjligt att duplicera myten av ”*The Nelson Touch*”. Tritten (1994) sammanfattar *Royal Navy* doktriner som fokuserade på taktisk

nivå, varför de företrädesvis gavs ut av den lokale sjöstyrkechefen *fleet commander*. Och även de som utgavs av amiralitetet kunde i regel modifieras på lokal nivå. Tritten(1994) drar slutsatsen att *Royal Navy* haft en acceptans för det faktum att en flotta som skall operera på världens alla hav måste anpassa sitt sätt att strida utifrån lokala förhållanden, motståndare och den stridande chefens preferens.

För att utöka analysen av hur doktrinär förenkling tagit sig uttryck på operativ nivå undersöks den övriga planeringsprocessen, där de av Snyder(1984, 1989) beskrivna effekterna bör ha visat sig. Den klassiska synen på *Royal Navy* planering inför och i inledningen av det första världskriget representerad av exempelvis Tritten(1994), Benbow (2008) pekar mot en amatörmässig och oinformerad operativ planering skapad av Officerare och politiker så att säga på en höft. Modern forskning av bland andra Grimes (2012) och Hughes (2000) ger dock en ny tolkning. Shawn T. Grimes har i sin avhandling *War Planning and Strategic development in the Royal Navy, 1887-1918*, (2012) visat att planeringen som genomfördes vid *Naval Intelligence Department* (NID) och sedermera vid *Naval War Staff* var såväl akademiskt förankrad, och välunderrättad som insatt i det strategiska problemen på säkerhetspolitisk nivå.

The Naval Intelligence Department (NID) sattes upp 1887 i syfte att stödja mobilisering av flottan. NID fungerade fram till 1909 som RN planeringsstab. Bestående av två avdelningar, *Intelligence Section* och *Mobilisation Section*, var NID rådgivande och ansvarig för krigsförberedelser under *The Senior Naval Lord* och dennes stab. Dess främsta uppgift innefattade insamling, analys och arkivering av all information rörande marina ärenden, och alla förberedelser för krig. Trots att NID hade ansvar för krigsplanering menar Grimes (2012) att det är signifikant att ingen sektion för strategiska frågor inrättades. Den operativa planeringen behölls av *The Senior Naval Lord*. Detta förhållande behölls och förstärktes under Sir John Fishers tid som förste sjölord 1904-09 (Grimes, 2012).

Grimes (2012) menar att NID som under början på 1900-talet utvecklades och tillfördes fler sektioner, under ledning av kommendör sedermera *Admiral of the fleet* och förste sjölord prinsens Louis av Battenberg, och senare kommendör sedermera amiral Sir Cyprian A Bridge. Både Battenberg och Bridge tillhörde den progressiva, akademiska delen av flottans officerare, och var involverade i RUSI. Tillsammans med John Knox Laughton, och Philip Colomb. Laughtons vetenskapliga arbete lade de enligt Grimes (2012, s. 3) grunden till den utveckling

HSU14-16

av doktrin och strategi som Corbett sedan fortsatte. Sålunda menar Grimes (2012) att den marina staben i all sin ofullständighet, trots allt inte bara bestod av de praktisk fokuserade sjömän som det tidvis utmålats.

Det system som empirin ovan beskriver leder analysen av *Grand Fleet* till slutsatsen: Att om en central doktrin skulle kunna ha antagits, skulle denna precis som Snyder (1984) beskriver ha genomgått en process där en avsevärd risk för förenkling förelegat. Ett antal faktorer verkar bidra till att så inte varit fallet.

Den brittiska sjöofficerskåren tjänstgjorde i huvudsak ombord vilket enligt Peeks (2015, s.32) medförde en uppdelning i skeppskamratskretsar där en nära lojalitet med de man tjänstgjort med skapade grupper runt de seniora officerarna, som Jellicoe eller Fisher, med favorisering och konkurrens som följd. Denna gruppbildning verkar ha fostrat ett system där koncensus inte verkar ha haft en framträdande plats. Det i sin tur har ur undersökningens perspektiv haft en gynnsam effekt på *Grand Fleets* syn på doktrin. Det är helt enkelt accepterat att olika flottor haft olika doktriner, och konkurrens har varit det gällande paradigmet. Med alla negativa effekter detta i övrigt fört med sig.

Efter Winston Churchills tillträde som First Lord den 25e oktober 1911, föreslog denne i ett memorandum en marinstab i form av *The Naval War Staff*. Idén var inte helt okontroversiell då Fisher med fler ansåg att krigsplanläggning, och strategi var förste sjölordens prerogativ (Grimes, 2012; Tritten, 1994 & Benbow, 2008). Först den 8e januari 1912 upprättades marinstaben. Denna stab hade ett antal strukturella problem och blev i praktiken på samma sätt som tidigare NID, och Fishers olika planeringsgrupper, en rådgivande funktion till den förste sjölorden. Det huvudsakliga problemet låg enligt Grimes (2012, s 208) i stabschefens (COS) position. Som förste sjölordens främste rådgivare hade COS ingen direkt makt. Battenberg hade själv föreslagit att förste sjölorden borde varit COS åt förste lorden, en uppfattning han reviderade efter att själv ha utsetts till förste sjölord och enligt Grimes inte vill sänka sig till Churchills stabschef Marinstabens defekter fick som konsekvens att både Churchill och Fisher skapade egna planeringsgrupper (Grimes, 2012). Den starka centralstyrningen som enligt Snyders teori alltså borde skapat förenklade offensiva doktriner. Återfinns förvisso hos amiralitetet och *Grand Fleet*. Men eftersom *Royal Navy* samtidigt, sedan imperiets dagar, är en global organisation, uppdelad på flertalet autonoma flottor, finns en acceptans för lokala dokt-

HSU14-16

riner. Den centralstyrning som teorin menar, en byråkratisk centralstyrning där organisationens behov av konsensus skapar doktrinär förenkling. Kan undersökningen inte finna hos *Royal Navy*. Hos *Grand Fleet* utgår centralstyrningen från en individ, eller mindre grupper vilket som konsekvens får att den förenklade effekten Snyder utgår ifrån uteblir det ges inte ut några doktriner på central nivå. Istället tillåts operationskonsten på gott och ont ta plats som ledstjärna. Inte heller återfinns de förenklingar av beräkningar som enligt teorin skulle ha kunnat påverka valet av strategi. Tvärtom utgörs doktrinen på operativ nivå, av långa och invecklade formler och manöverdiagram (Jellicoe, 1919 & Tritton, 1994). Det finns i Grimes (2012) forskning stöd för att även under utvecklingen av *War Plans* marinstaben vid amiralitetet haft en process som tagit hänsyn till de verkliga förhållandena, utan att skapa förenklade fokus, eller negligerat svårigheter. Vilket Grimes (2012) visar i det stora antal offensiva förslag som aldrig utvecklades till operationer.

4. Resultat

Teorin säger att hos en militär organisation med en offensiv ideologi skulle organisationens motiv och den doktrinära förenklingen, kunnat uppväga den rationalitet som förordar en defensiv strategi om bevisen inte varit överväldigande. Av de faktorer som enligt teorin påverkar dessa två subjektiva krafter har undersökningen visat att inom organisationen där prestige, tillväxt, autonomitet, och matriellt välstånd på den politiska nivån skall vara styrande, väger på den operativa nivån framförallt organisationens, förbandets, prestige tungt. Om organisationen, eller förbandets prestige är kopplat mot begrepp som mod, och offensiv, snarare än att lösa den tilldelade uppgiften, kan det leda planeringen mot att förorda offensiva operationer. Vidare leder en byråkratisk organisation, med behov av konsensuslösningar, till kompromisser som skapar doktrinära förenklingar. Dessa förenklingar kan skapa ett felaktigt fokus för den strategiska planeringen. Vidare kan dessa förenklingar medföra att planeringen inte tar tillräcklig hänsyn till verklighetens begränsningar (Snyder, 1984).

Undersökningen har funnit att *Grand Fleet*, var en organisation med en offensiv ideologi. Men denna offensiva ideologi utgick inte ifrån en teoretisk akademisk inställning till offensiven, den uppstod snarare på professionell nivå där en offensiv historia med Nelson som förebild skapade en aggressiv, offensiv inställning och anda. Denna offensiva anda kompletterades med att kulturen inom *Grand Fleet* värderade sjömanskap och praktisk erfarenhet högt. *Grand Fleets* operationer var under det första världskriget ifrågasatta så till vida att, viss press, och delar av amiralitet ifrågasatte den defensiva strategin, och förväntade sig en storlagen seger i Nelsons anda. Men undersökningen har visat att organisationen, och organisationens värderingar i sig inte hotades i någon större utsträckning.

På den operativa nivån visar undersökningen att, även om *Grand Fleet* hade ett behov av en samordnande doktrin. Destillerades denna doktrin inte genom organisationen, och inget tyder på det behov av konsensus som teorin beskriver. Detta innebar att den förenkling som förordar en offensiv strategi enligt undersökningen inte påverkade strategin på operativ nivå.

Den defensiva strategin valdes, trots att offensiva alternativ fanns. Den defensiva strategin valdes trots att ingångsvärdena var osäkra. Motiven för att göra så utgick ifrån en bedömning av de rationella faktorerna, teknik, geografi och det militära styrkeförhållandet. Den tekniska utvecklingen, avseende ubåtar, torpeder och minor, medgav inte operationer i närheten av de

HSU14-16

tyska baserna. Kombinationen av geografi och fartygens i sammanhanget begränsande uthållighet innebar att om kraftsamling skulle kunna säkras var utgångsgrupperingar i närheten av egna bunkermöjligheter ett krav. Den teoretiska insikten av att *Grand Fleet*, inte behövde vinna för att uppnå sin målsättning, bara bibehålla sitt överläge. Detta överläge utgjordes av kryssare, slagskepp och grovt artilleri. Förhållandet för jagare och ubåtar var inte till *Grand Fleets* fördel.

De faktorer som enligt undersökningen, gjorde att *Grand Fleet*, kunde genomföra en rationell planering under det första världskriget, var främst avsaknaden av en centraliserad och dogmatisk doktrin, en doktrin fanns men synen på doktrin inom *Grand Fleet* var att den var den lokale chefs ansvar, och denne chef hade möjlighet att utifrån lokala förhållanden, och sin egen preferens skapa lämpliga direktiv. Vidare medförde *Royal Navys* och *Grand Fleets* höga värdering av praktisk erfarenhet och sjötjänst att de officerare som planerade strategin, hade förståelse för sjöstriden och den moderna teknikens begränsningar. En defensiv strategi kunde dominera trots en offensiv kult på säkerhetspolitisk nivå, en offensiv ideologi på den operativa nivån, och osäkerhet. Jellicoe och Fisher kunde därför övertyga de krafter på politisk nivå och i amiralitetet som förordade offensiva operationer. Slutligen medgav *Grand Fleets* allmänt höga anseende, att prestige hos flottan, trots arvet efter Nelson, inte var ett absolut avhängit av en offensiv strategi på den operativa nivån. Särskilt inte eftersom den defensiva strategin medgav planering och genomförande av offensiva operationer.

Uppsatsen har undersökt *Grand Fleet* under det första världskriget för att hitta faktorer som bidragit till att den offensiva fällan kunnat undvikas. De generella faktorer som enligt undersökningen bidrar till att en offensiv militär organisation kan välja en defensiv strategi, och att rationell kalkyl dominerar är, organisationens värdering av erfarenhet och praktisk kompetens, och avsaknad av förenklad, dogmatisk doktrin. Denna avsaknad av dogmatisk doktrin var ett resultat av att organisationen, om än byråkratisk, inte varit fokuserad på konsensus, utan tillåtit konkurrens och accepterat olikheter. Organisationens värderingar har inte varit ifrågasatta eller under hot, med anledning av att de har varit kompatibla med den övergripande strategin.

4.1. Diskussion och vidare forskning

Kritiken mot att använda en förenklad teori baserad på realism, vid forskning på mänskligt beteende är giltig så till vida att undersökningens frågeställningar tidvis gått i varandra och de kausala effekterna knappast är absoluta. Det är svårt att hundratalet år efter en händelse säkert påvisa teleologiska samband, och hurvida dessa var nödvändiga, eller tillräckliga för att påverka det faktiska resultatet. Den Offensiva idén som undersöks i uppsatsen är som tidigare nämnts inte ett absolut begrepp. Sjömaktsteoretiker som A T Mahan med fler har försökt konkretisera vad den betyder för kriget till sjöss. Uppsatsens syfte att undersöka hur en offensiv ideologi enligt Snyders teori kan övergå i kult, har visat att idén, ideologin eller kulten beror lite på vad man menar med offensiv, och vikten av att förhålla sig till begreppen. *Royal Navy*, *Grand Fleet* och dess befäl är definitivt fast i en offensiv kult, om man med kult menar den idé om att offensiv är det enda sättet att förändra ett förhållande, och att mod och vilja i slutändan avgör. Däremot gör inte denna offensiva anda att den tar sig uttryck i en absolut doktrin av att alla handlingar måste vara offensiva. Undersökningen visar att *Grand Fleet*-kunde skilja på idéstrategin och realstrategin, och väga dessa i huvudsak ändamålsenligt. I sin teori om den offensiva kulten har Snyder (1989) förenklat förhållandet så att ideologin skapar handling, vilket han påvisat i sin forskning. Mycket av undersökningens empiri har också förhållit sig till offensiven som handling snarare än som idé, och här i ligger en fara, att även den här undersökningen faller i fällan att sammanblanda handlingar med idéer.

Undersökningen har behandlat *Grand Fleet* under det första världskriget, och gjort antagandet att den inte varit drabbad av den offensiva kulten. Detta antagande kan ifrågasättas. Under första världskriget finns flera exempel som indikerar att åtminstone delar av det brittiska amiralitetet och *Royal Navy* de facto varit offer för en offensiv kult. Både operationen vid Dardanellerna och den olycksalige Christopher Cradocks strid utanför Coronel kan tjäna som exempel på att en övertro på offensiven även kan påverka strategi och taktik på den marina arenan (Benbow, 2008). Uppsatsen argumenterar ändå att *Grand Fleet* i huvudsak undvikit den offensiva kulten, och att resultatet ur detta perspektiv är generaliserbart.

Undersökningens resultat gäller för *Grand Fleet* under perioden 1914-18. Det bör påpekas att det är i den kulturella kontexten som analysen genomförts. Uppsatsen drar ett antal generella slutsatser, dessa slutsatser har dragits med stor försiktighet. Det är ändå möjligt att de är för ambitiösa. Den oundvikliga förförståelse som påverkat analysen, påverkar också generali-

seringen av resultatet. Med en annan förförståelse kan exempelvis begreppet byråkratisk få en annan mening.

Det finns alltid en möjlighet att ett lyckat resultat berodde på slumpen eller oförutsedda händelser, ren tur eller tillfälligheter. Och särskilt första världskrigets sjöslag har varit föremål för debatt. Ofta i termerna av att *Royal Navy* borde vunnit med större marginal. Argumenten har företrädesvis gällt ett alltför defensivt uppträdande, alltså den offensiva kultens raka motsats. De faktorer som enligt undersökningen bidragit till att *Royal Navy* och *Grand Fleet* trots de förutsättningar som fanns ändå lyckats avhålla sig från den offensiva kulten kanske i själva verket beror på, Fisher, Jellicoes och andra enskilda officerares klarsyn och skicklighet. I en organisation som centralstyrs av starka karaktärer där byråkrati inte hämmar planeringsprocessen, och mod premieras skulle resultatet med andra individer kunnat bli ett annat. En sådan undersökning skulle kunna fördjupa förståelsen för förhållandet mellan organisation, och individ.

En orsak till att rationaliteten utgår från teknik skulle kunna vara att sjöstriden då som nu i sig själv är plattformsbunden och därmed förstärker ett tekniskt fokus. En vidare forskning om hur strategi påverkas av de specifika teoretiska och praktiska förhållandena på den marina arenan skulle utveckla vår förståelse för marin strategi.

5. Referenslista

5.1. Litteratur

Allison, G., Zelikow, P, (1999), *Essence of Decision; Explaining the Cuban Missile Crisis*, USA, Addison-Wesley Educational Publishers Inc.

Benbow, T. (2008) *Naval Warfare 1914-1918; From Coronel to the Atlantic and Zeebrygge*, London, UK, Amber Books Ltd

Biddle S. (2001) Rebuilding the Foundations of Offense-Defense Theory, *The Journal of Politics*, Vol 63 No 3 (Aug 2001) s 741-774.

HSU14-16

Carter, J. R. Jr. (1998) *Airpower and the Cult of the Offensive, Thesis*, Alabama, Maxwell Air Force Base, Air University Press

Gat, A. (2001), *A History of Military Thought; From the Enlightenment to the Cold War*, Oxford, UK, Oxford University Press

Gray, C. S., (2010), *The Strategy Bridge; theory for practice*, Oxford, UK, Oxford University Press

Grimes, S.T. (2012), *War planning and strategic development in the Royal Navy, 1887-1918, Thesis*, King's College, University of London

Hughes, W. P. Jr (2000)(2nd ed), *Fleet Tactics and Coastal Combat*, Annapolis, Maryland, USA, United States Naval Institute Press

Hurd, A (1918), *The British Fleet in the Great War*, London, UK, Constable and Company Ltd.

Jellicoe, J (1919) *The Grand Fleet 1914-16; Its Creation, Development and Work*, London, New York, Toronto and Melbourne, Cassell and Company Ltd

Kier, E. (1997). *Imagining war: French and British military doctrine between the wars*, Princeton, New Jersey and Chichester, West Sussex, Princeton University Press.

Liddell Hart B.H., (1954, 1967). *The Classic Book on Military Strategy; Strategy; (2nd revised ed)*, London, England, Faber & Faber Ltd

Lynn-Jones, S. M. (1995) *Offense-Defense Theory and Its Critics*, *Security Studies*, 4:4, pp 660-691.

Ministry of Defense, Crown Copyright, (1999) I BR1806 *British Maritime Doctrine (2nd Edition)* Colgate, Norwich, UK, Her Majesty's Stationary Office

HSU14-16

Peeks, R.A, (2015) "*The Cavalry of the fleet*" *Organization, doctrine, and Battlecruisers in The United States and The United Kingdom, 1904-1922, Thesis*. University of North Carolina, Chapel Hill

Posen B, (1984). *The Sources of military doctrine; France, Britain and Germany Between the World Wars* Itaca, NY: Cornell University Press

Smedberg, M. (2001). *Militär ledning; Från Napoleonkrigen till Bosnienkrisen*, Lund, Historiska media

Snyder, J. (1984) Civil-Military Relations and the Cult of the Offensive, 1914 and 1984, *International Security, Vol. 9, No. 1 (Summer, 1984)*, pp 108-146.

Snyder, J. (1989) *The Ideology of the Offensive, Military Decision making and the Disasters of 1914*, Ithaca United States, Cornell University Press

Thurén, T (2007), *Vetenskapsteori för nybörjare*, 2:6, Stockholm, Liber AB

Thurén, T (2013), *Källkritik*, Stockholm, Liber AB

Tritten, J.J., *Doctrine and Fleet Tactics in the Royal Navy*, Naval Doctrine Command, Norfolk Virginia, 1994

Tritten, J.J (1989), Is naval warfare unique?, *Journal of Strategic Studies*, 12:4, pp 494-507.

Van Evera, S., (1998) Offense, Defense, and the Causes of War, *International Security, Vol 22, No 4 (Spring 1998)*, pp 5-43.

Vego, M (2009) *Naval Classical Thinkers and Operational Art*, USA, The United States Naval War College, Joint Military Operations Department

Williams B. S. (2010) *Heuristics and Biases in Military Decision Making*. U.S. Army Combined Arms Center, Fort Leavenworth